

# vestnik

Letnik XXI.

Celovec, petek, 16. december 1966

Štev. 50 (1281)

## Izvršni svet Slovenije je odstopil

### Živahni komentarji v jugoslovanskem in svetovnem tisku

Ko so prejšnji teden v republiški skupščini SR Slovenije razpravljali o vprašanju socialnega zavarovanja, konkretno o predlogu zakona o najvišji meji, do katere se sme določiti stopnja osnovnega prispevka za zdravstveno zavarovanje, so se med poslanci pojavila različna stališča. To je imelo za posledico, da je republiški zbor predlog zakona ob enem samem zdravstvenem glasu sprejel, medtem ko ga je socialno zdravstveni zbor s 44 proti 11 in 3 vzdržanimi glasovi zavrnil. Ker ustava določa, da mora biti predlog zakona odobren v obeh zborih, kar pa se v tem primeru ni zgodilo, je predsednik izvršnega sveta Janko Smole v sporazumu z ostalimi člani izvršnega sveta podal ostavko, ki jo je republiški zbor vzel na znanje.

Odstop republiškega izvršnega sveta, do kakršnega v povojni dobi Jugoslavije še ni prišlo, je razumljivo vzbudil veliko zanimanje tudi v mednarodni javnosti. Svetovni tisk je ta dogodek živahno komentiral in skušal iz njega napraviti "senzacijo", ne da bi se dovolj potrudil prikazati zadevo stvarno. V resnici namreč odstop ne pomeni nič drugega kot izvajanje ustavnih določil. To je poudaril tudi predsednik Smole, ki je dejal, da izvršni svet po zavrnitvi zakonskega predloga s strani socialno-zdravstvenega zbora ne more prevzeti odgovornosti za izvrševanje določenih ukrepov, ki so v skladu s politiko reforme; zato smatra za potrebno, da odstopi in tako ustvari možnosti za sestavo novega izvršnega sveta.

Seveda je o odstopu izvršnega sveta obširno pisal tudi jugoslovanski tisk. Tako je na primer uvodničar v ljubljanskem "Delu" zapisal, da pomeni ta dogodek "viden odraz še širše demokratizacije" družbenega življenja, hkrati pa gre za zaostritev odgovornosti tako izvršnega sveta kot skupščine in poslancev. Spričo dejstva, da je do take zaostritev prišlo ob zakonskem predlogu, ki posega na omejevanje splošne potrošnje, pisec članka ugotavlja: To pa je tudi ena bistvenih zahtev reforme. Zdaj se prav gotovo ni mogoče več ustavljati ob tem, kdo je z besedami zanjo in kdo se ne strinja z njo. To se lahko izkaže le ob uresničevanju konkretnih ukrepov, ki naj zagotovo uveljavitev gospodarske in družbene reforme. Ne le z besedami, marveč tudi z dejanji je treba izhajati iz realnih možnosti ter trošiti le tisto, kar je ustvarjeno. Le to je pol reforme.

Beograjski "NIN" ugotavlja, da

PRIMER MAKEDONIJE KAŽE:

## Enakopravnost manjšin v praksi

V Makedoniji živi okoli 310.000 pripadnikov šiptarske in turške narodnosti, kar predstavlja kakih 22 odstotkov celotnega prebivalstva. Pripadnikom obeh narodnosti so priznane vsestranske pravice, zagotovljeno pa jim je ustrezno sodelovanje tudi v vseh predstavniških telesih in organih.

Da omenimo le nekaj značilnih primerov, ki dovolj jasno pričajo o enakopravnosti v praksi. V sobranje (skupščino — op. ured.) Makedonije je na primer izvoljenih 8 šiptarjev, kar predstavlja skoraj 15 odstotkov vseh poslancev, medtem ko imajo Turki 14 poslancev. Podobno sta obe narodnosti zastopani v posameznih občinskih skupščinah in njihovih zborih, kjer imajo šiptarji približno 12 odstotkov, Turki pa 4 odstotke odbornikov.

Posebno uspešno se skrbi za narodne manjšine kaže na področju šolstva in kulture. Iz leta v leto je namreč več učencev in šol, kjer poučujejo v jezikih obeh narodnosti; nenehno narašča tudi število študentov. Samo letos se je v višje šole v Makedoniji vpisalo 230, na fakultete skopske univerze pa okrog 400 pripadnikov šiptarske in turške narodnosti. V zadnjih treh letih je v obeh jezikih izšlo 105 novih knjig. Poleg štirih časopisov za otroke izhajata v Makedoniji tudi dva časopisa za književna in družbena vprašanja, v katerih mladi šiptarji in Turki lahko uveljavljajo svoje zmožnosti ter izražajo misli in čustva.

Primer Makedonije bi lahko marsikomu služil za zgled, kako je treba reševati manjšinska vprašanja.

strankarske delitve parlamenta lahko obstaja karkršnokoli svobodnejše izražanje različnih interesov."

Francoska tiskovna agencija AFP je v svojem poročilu ugotovila, da je za večino opazovalcev ta dogodek nov dokaz liberalizacije parlamentarnih metod v Jugoslaviji, medtem ko je radio Praga v svojem komentarju naglasil, da je odstop izvršnega sveta nedvomno v zvezi z načelnimi spremembami v poglabljanju demokracije v Jugoslaviji. Dopisnik italijanskega glasila "Avanti" je pisal o zadovoljstvu in ponosu Jugoslovancev ter o njihovem občutku, da so znova dokazali svojo avantgardnost v komunističnem svetu, dunajska "Presse" pa je poudarila, da je ta primer treba razumeti kot dokaj prepričljiv argument, ki naj bi ljudini prikazal svojevrsten način ljudske demokracije v Jugoslaviji, ter da je Zveza komunistov in njena vladna garnitura pripravljena spoštovati voljo od ljudstva izvoljenih poslancev.

Po odstopu izvršnega sveta je zdaj dolžnost republiškega zbora, da izvoli novo vlado, medtem ko do izvolitve opraviča posle dosežani izvršni svet. S problematiko, ki je nastala po odstopu izvršnega sveta, se zdaj bavijo vodilni gremiji skupščine in posameznih organizacij, opazovalci pa spravljajo v to zvezo tudi razgovore, ki jih je z vodilnimi slovenskimi predstavniki imel predsednik SFR Jugoslavije Tito, ko se je v ponedeljek na poti iz Beograda na Brione za kratek čas ustavil v Ljubljani.

## Nova zahodnonemška vlada

### hoče ubrati bolj prožno zunanjo politiko

V torek je nova zahodnonemška vlada, ki jo sestavljajo krščanski in socialni demokrati, predložila parlamentu svoj program, ki se nanaša tako na notranjepolitična in zlasti gospodarska vprašanja kakor tudi na zunanjo politiko. Kdor je pričakoval, da se bo ta program bistveno razlikoval od usmeritve prejšnjih vlad, bo seveda razočaran, čeprav ni mogoče spregledati, da skuša sedanje vodstvo Zahodne Nemčije ubrati le nekoliko bolj prožno pot zlasti v odnosih do vzhodnoevropskih držav.

Bistveni del vladnega programa obsegajo gospodarska vprašanja, kjer napoveduje nova vlada nadaljnje obremenitve potrošnikov, ker je mnenja, da je izhod iz sedanjih gospodarskih težav mogoče doseči le z drastičnimi ukrepi varčevanja ter novimi obdavčenji. Kako bo spravila eno v sklad z drugim, bo seveda pokazala šele praksa, gotovo pa je eno: najbolj prizadeti bodo delovni ljudje, ki bodo morali nositi glavno breme napovedane politike varčevanja.

V zunanji politiki poudarja vlada potrebo po izboljšanju odnosov z vzhodnoevropskimi državami in predvsem s Sovjetsko zvezo. Ker pa ni imela poguma, da bi se končno odpovedala že davno preživeli Hallsteinovi doktrini (še vedno vztraja pri nestvarnem stališču,

## Svarilo tudi iz Amerike

### glede vključitve Avstrije v EGS

Ta teden potekajo v Bruslju nova pogajanja med predstavniki Avstrije ter komisijo Evropske gospodarske skupnosti o možnostih oziroma pogojih za pridružitve Avstrije h tej skupnosti. Kakšen bo uspeh teh razgovorov, trenutno še ni znano, pač pa postaja vedno bolj očitno, da se Avstrija s svojimi prizadevanji za aranžma z EGS podaja na nevarno pot.

Sovjetska zveza je že ponovno zelo resno svarila pred posledicami, ki bi jih imela vključitev Avstrije v EGS za avstrijsko nevtralnost ter je posebej opozarjala na tozadevna določila državne pogodbe. V tistih avstrijskih krogih, ki veljajo za najbolj odločne zagovornike povezave z EGS, sojzetskih svaril niso jemali dovolj resno, zato pa jih je toliko bolj presenetila najnovejša vest iz Amerike, kjer prav tako z zaskrbljenostjo spremljajo sedanja bruseljska pogajanja.

Vodilni ameriški list »New York Times« je namreč objavil članek, v katerem posebej opozarja na člen 4 avstrijske državne pogodbe, po katerem je Avstriji prepovedano vsako dejanje, ki bi posredno ali neposredno lahko privedlo do politične ali gospodarske povezave z Zahodno Nemčijo. Zlasti pa list omenja, da EGS trenutno še ne določiti vseh pogojev, ki bi jih morala sprejeti Avstrija, in ugotavlja: Avstrija se mora torej zavedati, da pristaja na politiko, ki bo določena šele pozneje in na katere določitev sploh ne bo imela nobenega vpliva.

Če ÖVP-jevski krogi kljub tem resnim svarilom tako z Vzhoda kot tudi z Zahoda socialistom še vedno očitajo, da premalo podpirajo njihovo integracijsko politiko, potem je pač vedno bolj očitno, kam vodi politika ÖVP.

## „Za blaginjo in srečo vseh narodov“

Ob letošnjem Dnevu človekovih pravic so šefi držav in vlad dvanajstih držav (Finske, Indije, Jugoslavije, Kolumbije, Koreje, Malezije, Maroka, Nepala, Singapura, Švedske, Tunizije in Združene arabske republike) naslovili na države sveta skupni poziv in v njem izrazili hudo zaskrbljenost zaradi hitrega naraščanja svetovnega prebivalstva. Pozivali so voditelje ostalih držav, naj se jim pridružijo v prizadevanjih za reševanje tega perečega problema današnjih in bodočih rodov za blaginjo in srečo vseh narodov.

Podpisniki tega poziva so poudarili, da je treba nujno reševati probleme v zvezi z neplaniranim nara-

ščanjem svetovnega prebivalstva. Navedli so, da je sredi prejšnjega stoletja štele človeštvo le milijardo prebivalcev, v naslednjih sto letih pa se je povečalo za nadaljnjo milijardo. Če bo prebivalstvo tako hitro naraščalo, bo leta 1975 na svetu že štiri milijarde ljudi in leta 1980 skoraj sedem milijard.

V pozivu je rečeno, da hitro naraščanje prebivalstva ogroža prizadevanja za boljše življenjsko raven, za izboljšanje njihovega izobraževanja, zdravstveno-higienskih razmer, stanovanjskih razmer in transporta, možnosti za kulturno življenje in rekreacijo. V nekaterih državah spričo tega ne vedo, ali bodo lahko zagotovili dovolj hrane. Skratka, vse to je resna ovira hotenjem ljudi po vsem svetu, da bi živeli boljše življenje.

Šefi držav in vlad so poudarili, da je populacijski problem treba jemati kot glavni element v dolgoročnem nacionalnem planiranju, če hočejo vlade uresničiti svoje gospodarske cilje in ustreči težnjam svojih narodov. Ob koncu je v pozivu izraženo prepričanje, da bo trajni mir v veliki meri odvisen od tega, kako se bo svet lotil tega problema.

## Proračunska politika ÖVP

### je v nasprotju z določili ustave

Te dni se je v parlamentu na Dunaju odvijal zadnji del razprave o državnem proračunu za leto 1967, o katerem sta opozicijski stranki — SPÖ in FPÖ — že uvodoma izjavili, da ga bosta odklonili, ker nalaga širokim plastem prebivalstva občutne obremenitve, ne da bi hkrati zagotovil nadaljnjo rast gospodarske moči.

Zaradi tega je bila vlada oziroma ÖVP izpostavljena ostrim kritikam že med razpravo, najhujši udarec pa je doživela ravno v teh zadnjih dneh. Ustavno sodišče je namreč odločilo, da proračun za tekoče leto, ki ga je prvič izglasovala sama ÖVP, v bistvenih določilih ne odgovarja ustavi. Ista določila pa je vseboval tudi osnutek proračuna za leto 1967, ki je finančnemu ministru spet dajal skoraj nemejene možnosti samostojnega spreminjanja posameznih postavk proračuna.

Čeprav so socialisti že ves čas resno opozarjali na te protizakonitosti, je ÖVP vztrajala pri svoji proračunski politiki in se je spamehovala šele zdaj, ko je bila objavljena odločitev ustavnega sodišča, s katero so bila nekatera določila proračuna razveljavljena. Za letos je prišla ta odločitev seveda prepozno, pač pa jo mora vlada upoštevati pri proračunu prihodnje leto, v katerem je še tik pred glasovanjem izvedla nekaj sprememb.

Morda bo ta "moralni poraz", ki ga je doživela ÖVP s svojo proračunsko politiko, dobra šola tudi za kroge v stranki, ki so mislili, da zaradi nekaj glasov večine v parlamentu že lahko delajo, kar hočejo in kakor se jim ljubi.



Avstrijska narodna banka ugotavlja:

## Rast denarnih rezerv popušča

Na nazadujoč, tu in tam že kritičen razvoj v avstrijskem gospodarstvu ne kažejo le naraščajoča pasiva v trgovinski bilanci, nevarno popuščajoča rast v industrijski proizvodnji in čedalje bolj napeta plačilna bilanca, marveč tudi nazadovanje denarnih rezerv. Zaloge denarja, ki so v letu 1964 narasle še za 4460 milijonov šilingov, lani pa za 2390 milijonov šilingov, so v prvih devetih mesecih tekočega leta narasle le še za 588 milijonov šilingov. V zadnjih letih so se te rezerve letno skercile za okroglo 2 milijardi šilingov in so koncem septembra znašale le še 32,8 milijarde šilingov, kar je komaj pičla polovica avstrijskega državnega proračuna.

Ko avstrijska narodna banka v svojem zadnjem poročilu prihaja do te ugotovitve, istočasno naglašja, da je temu nazadovanju glavni vzrok drastično pasiviranje plačilne bilance lani in letos. To pasiviranje — ugotavlja narodna banka naprej — je tudi glavni vzrok za pomembno poslabšanje bilance v tekočem računu. V minulih prvih devetih mesecih tekočega leta izkazuje ta bilanca pasivo 1822 milijonov šilingov, lani pa je izkazovala še aktivno 1972 milijonov šilingov, čeprav je bila aktivna že lani v prvih devetih mesecih za 730 milijonov šilingov nižja, kakor je bila v istem razdobju leta 1964.

Sedaj je tudi že docela jasno, da devizni priliv iz inozemskega turizma, ki je pravzaprav vsa povojna leta več kot kril letni deficit v avstrijski zunanji trgovini, letos tega ne bo več mogel kriti. V prvih devetih mesecih je devizni donos inozemskega turizma znašal okroglo 10 milijard šilingov, deficit v zunanji trgovini pa je v tem času narasel na 13 milijard šilingov. Ta deficit je torej koncem septembra znašal več kot eno tretjino vrednosti avstrijskega izvoza v prvih devetih mesecih. Ker je glavna turistična sezona medtem že minila, iz inozemskega turizma letos ni več pričakovati znatnejšega deviznega priliva, medtem ko bo v četrtem četrtletju deficit v zunanji trgovini gotovo še narasel. Na splošno pa bo devizni priliv iz inozemskega turizma letos nižji, kot je bil lani.

Slabše kot lani kaže tudi priliv denarja v dolgoročnem kapitalnem prometu. Koncem septembra je njegov saldo znašal le še 1007 milijonov šilingov, medtem ko je lani ob tem času znašal še blizu 2 milijardi šilingov. Vzrok povečanja pasivnega salda pripisuje narodna banka močnejšim avstrijskim naložbam v inozemstvu. Te naložbe obstojajo v glavnem v izvoznih kreditih, ki jih dajejo avstrijska podjetja inozemskim podjetjem.

Ves ta negativni razvoj avstrijskega gospodarstva korenini v bistvu v dolgoletni enostranski orientaciji zunanje trgovine na Evropsko gospodarsko skupnost in v naravnost neodgovornem zanemarjanju trgovine z vzhodnimi in jugovzhodnimi evropskimi državami ter ostalim svetom. Na trgovanje s temi državami je bila Avstrija v zgodovini gospodarsko vezana in je tudi danes. To mnenje se ujema tudi z ugotovitvijo avstrijske narodne banke, le v avstrijskem ministrstvu za trgovino doslej odgovorni tega niso hoteli razumeti.

### TURIZEM V JUGOSLAVIJI:

## Do prihodnje sezone 13.000 novih hotelskih ležišč

V zadnjih letih se turistične zmogljivosti Jugoslavije naglo večajo. Obstoječa hotelska podjetja večajo svoje kapacitete, ob njih pa nastajajo novi hoteli, gostišča, turistična naselja in avtocampi. Potrebna sredstva črpajo iz domačih in inozemskih kreditov.

Težišče gradnje novih hotelov in drugih turističnih objektov je osredotočeno na Jadransko obalo, ker je tudi tok turistov usmerjen predvsem v to območje, v notranjosti dežele pa gradijo predvsem motele ob cestnih magistralah, in hotele po republiških središčih in križiščih mednarodnega turizma.

Že od prihodnje sezone se bo zmogljivost jugoslovanskih letovišč in križišč mednarodnega turizma povečala za 13.000 postelj, hoteli, moteli, avtocampi in turistična naselja, ki bodo dograjena pozneje, pa bodo imela še veliko večjo zmogljivost. V Slovenskem primorju se bo število turističnih postelj po hotelih povečalo za 300, v Kvarnerskem zalivu in ob Istrski obali pa za okroglo 7500 po hotelih in za okroglo 7000 po avtocampih. V tem območju bosta zlasti Opatija in Poreč povečala svoje zmogljivosti. Poreč bo dobil 1400 novih postelj in avtocamp za 3000 turistov. V bližnjem Rovinju gradijo nadaljni avtocamp za 2000 turistov, zmogljivost hotelov pa bodo povečali za 400. V Pazinu sredi Istre pa je v gradnji motel.

Ob dalmatinski obali se zlasti Šibenik in

# ÖVP in SPÖ sta se sporazumeli o novi ureditvi podržavljene industrije

Avstrijska podržavljena industrija, ki je upravno gledano že mesece visela v zraku, bo s 1. januarjem 1967 dobila svoje novo upravno telo. Njeno upravo bo prevzela „Avstrijska industrijska družba (ÖIG)“, ki bo v ta namen ustanovljena, kakor sta se v minulem tednu sporazumeli ÖVP in SPÖ. Istočasno sta se obe stranki sporazumeli za podaljšanje gospodarskih zakonov, zakar je v parlamentu potrebna dvotretjinska večina. Ti zakoni bodo z izjemo zakona o kmetijstvu podaljšani do 31. decembra 1968, zakon o kmetijstvu pa bo podaljšani do 30. junija 1969.

Uprava in koordinacija v podržavljeni industriji sta bili zadnja leta vedno spet „vroče železo“ koalicijske politike. Ko je po 6. marcu 1966 ÖVP sama postavila vlado, je postavila ureditev tega vprašanja na eno prvih mest svojega programa. Kmalu se je pojavila z osnutkom zakona o ustanovitvi IVAG (industrijsko upravne akcijske družbe), s pomočjo katere je hotela dobiti absolutno oblast nad podržavljeno industrijo. Ta osnutek je vendar naletel na odpor tako v gospodarskih kot pa v sindikalnih krogih. Dete je zaradi tega umrlo prej, preden se je rodilo.

Medtem se je pojavil nov osnutek, in sicer osnutek o ÖIG, ki pa je bil tudi vsestransko friziran, preden je prišlo med ÖVP in SPÖ glede njega do sporazuma. Sedaj praktično za njegovo uzakonjenje v parlamentu ni bilo več nobene ovire.

Avstrijska industrijska družba, ki mora biti po zakonu formirana najpozneje do 31. marca prihodnjega leta, bo imela svoj občni zbor, svoj upravni odbor in svoj nadzorni svet. Občni zbor bo predstavljala republika Avstrija, ki bo zastopana po zveznem ministrstvu za promet, ki bo odločal v vseh spornih vprašanjih v soglasju z zvezno vlado. Kot takemu mu pripada pravica imenovanja nadzornega sveta.

## Iz Moskve v Bruselj

V drugi polovici minulega tedna se je v Moskvi mudila 21-članska avstrijska trgovinska in industrijska delegacija, ki jo je vodil vicekancler dr. Bock. V Moskvi je s pristojnimi organi razgovarjala o možnostih razširitve trgovine med obema državama, vicekancler Bock pa je razgovarjal s sovjetskimi ministrom za zunanjo trgovino Patolicevim in podpredsednikom Tihovom.

Pri srečanju avstrijske delegacije s sovjetskimi predstavniki je bilo predvsem govora o povečanju dobav blaga iz Sovjetske zveze v Avstrijo in o avstrijskem sodelovanju pri gradnji plinovoda iz Sibirije do Trsta, ki ga je sprožil predsednik Podgorni, ko je

Nadzorni svet bo tvorilo skladno z razmerjem v parlamentu 7 predstavnikov ÖVP in 6 predstavnikov SPÖ, poleg njih pa še 2 zastopnika obratnih svetov podržavljene industrije in po en uradnik zveznega ministrstva za finance in zveznega ministrstva za promet. Politiki ne bodo mogli zasesti mest v nadzornem svetu, ker zakon izrecno določa, da morejo člani nadzornega sveta biti le osebe, ki so strokovnjaki na področju narodnega gospodarstva, obratnega gospodarstva, tehnike in gospodarskega prava ali pa vodilne osebnosti iz praktičnega gospodarskega življenja. Člani zvezne in deželni vlad ter poslanci državnega in deželni zborov ne morejo biti člani nadzornega sveta.

Nadzorni odbor bo imenoval štiričlanski upravni odbor, ki ga bo tudi lahko odstavil. Poleg tega mu zakon pridržuje odločujočo besedo pri ustanavljanju, razpuščanju in prodaji koncerniranih podjetij in podružnic ter nakup in prodaja akcij podržavljenih podjetij.

S tem bo podržavljena industrija upravno postavljena na svoje temelje, predvsem pa bo dobila spet novo osnovo za konstruktivno delo, ki jo je po 6. marcu zgubila.

za časa svojega državnega obiska bival v VOEST v Linzu. V zvezi z blagovno izmenjavo med Avstrijo in Sovjetsko zvezo, v kateri je Avstrija aktivna, so bile ob priložnosti tega obiska pregledane možnosti za povečanje avstrijskih nakupov v Sovjetski zvezi, pri čemer je bilo s sovjetske strani poudarjeno, da hoče v trgovini z Avstrijo imeti izravnano trgovinsko bilanco. To pa pomeni toliko, kakor napoved, da bo Sovjetska zveza v prihodnje kupila v Avstriji toliko blaga, kolikor ga bo Avstrija v Sovjetski zvezi.

Vicekancler Bock je v ponedeljek odpotoval v Bruselj kot vodja avstrijske delegacije pri pogajanjih z EGS.

## V Srednji Evropi pričinja primanjkovati dela

Zaposlitev južnoevropskih in severnoafriških delavcev po srednjeevropskih deželah, ki je zadnjih pet let naglo naraščala, pričinja upadati. Srednjeevropske dežele jim niso več v stanju nuditi toliko zaposlitve, kot so je bile v zadnjih letih. Kakor ugotavlja organizacija za gospodarsko sodelovanje in razvoj v Evropi, se pogoji za zaposlitev tuje delovne sile v Angliji, Franciji, Švici, Belgiji, Nizozemski, Za-

hodni Nemčiji in Avstriji naglo slabšajo. Poslabšanje teh pogojev ne povzroča le skrbi OECD, marveč tudi deželam, iz katerih hodijo njihovi prebivalci na delo v srednjeevropske dežele, ker njihovo gospodarstvo še ni dovolj razvito, da bi lahko zaposlilo njihovo prebivalstvo.

Nič manj skrbi pa ta razvoj ne povzroča srednjeevropskim deželam, za katere so južnoevropski delavci predstavljali dobrodošlo delovno silo, ki so jo proti razmeroma nizkim zaslužkom zaposlile pri težjih, nevarnejših in slabših delih. Kakšen obseg je zavzelo število takih delavcev v Srednji Evropi, razvidimo iz tega, da je samo iz Italije v inozemstvu zaposlenih okoli 1,75 milijona delavcev. Iz Španije dela 750.000 delavcev v inozemstvu, iz Grčije 200.000, iz Portugalske, Jugoslavije in Turčije pa 350.000. V Švici in Luxemburgu je n. pr. vsak tretji delavec tujec.

Zadnje čase po srednjeevropskih državah število razpoložljivih delovnih mest pada, brezposelnost pa narašča. Velika Britanija ima okoli pol milijona ljudi brezposelnih, v Zahodni Nemčiji je število nezasedenih delovnih mest letos nazadovalo za 300.000. V Franciji pa se število brezposelnih giblje med 200.000 in 400.000. Nazadovanje števila razpoložljivih delovnih mest pa ugotavljajo tudi v Švici, Luxemburgu in v Belgiji ter na Nizozemskem.

Po vseh teh deželah sindikati pritiskajo na vlade, naj omejijo dotok tuje delovne sile. K temu pa jih poleg tega sili že sam razvoj racionalizacije in modernizacije industrijskih podjetij ter stagnacija v premogovništvu in v kovinski industriji. Iz teh razlogov so nekatere države Srednje Evrope že omejile priliv inozemskih delavcev, druge pa so na poti k temu. Nizozemska je že objavila, da v prihodnje ne bo trpela novega pritoka inozemskih delavcev. Do podobne odločitve je prišla tudi švicarska vlada. Tudi Avstrija je v zadnjem sporazumu med gospodarsko zbornico in sindikalno zvezo predvidela možnosti omejitve zaposlitve tujih delavcev.

## POSIROKEM SVETU

MÜNCHEN. — Na zborovanju organizacij Irtev fašizma je münchenski predsednik nemške sindikalne zveze Ludwig Koch izjavil, da desničarski radikalizem in antisemitizem v Zahodni Nemčiji nikar „sra povsem izginila, vendar dobiva ta pojav z razvojem neonacistične NPD tako nevarne oblike, da bo nujno treba povzeti mnogo bolj odločne ukrepe proti tem silam.“

BEOGRAD. — V Beogradu so se zaključili pripravljani razgovori o tesnejšem sodelovanju Jugoslavije in Sovjetske zveze na področju industrijske proizvodnje. Razgovori se bodo nadaljevali v začetku prihodnjega leta v Moskvi. Sovjetska zveza se zlasti zanima za neizkoriščene zmogljivosti jugoslovanske industrije konzumnega blaga, medtem ko želi Jugoslavija sodelovanje poglobiti tudi na področju kemične in elektroindustrije.

ATENE. — Pri nedavni nesreči, ki je doletela grško ladjo „Heraklion“, je zgubilo življenje 249 potnikov in članov posadke. Ugotovili so, da je bilo v trenutku nesreče na ladji skupno 266 oseb, od katerih so jih rešili le 47.

NEW DELHI. — Indija ima zdaj že 15 odstotkov celotnega svetovnega prebivalstva, vendar pa samo 2,4 odstotka kopnega dela zemeljske površine. Konec prejšnjega stoletja je živele na ozemlju sedanje Indije 236 milijonov ljudi, zdaj pa se število prebivalstva vsako leto poveča za 12 milijonov oseb. Guvernerji indijskih držav predlagajo ustanovitev vladne komisije za kontrolo naraščanja prebivalstva in za „planirano družino“ v Indiji.

CANBERRA. — Ameriko in Avstralijo bosta zgradili blizu mesta Alice Springs v srednjem delu Avstralije novo postajo vesoljske in vojaške raziskave. Sklepa o vsebini raziskovalnega dela sicer še ni, vendar vse kaže, da bodo delali poskuse tudi za obrambo pred jedrskimi raketami, izstreljenimi z vesoljskih ladij, ki bi krožile okoli Zemlje.

PRISTINA. — V dragi občini nedaleč od Prizrena razsaja epidemija ošpic. Zbolelo je okoli 800 otrok od petega leta starosti, umrlo pa je za to boleznijo doslej že 50 otrok. Pristojne oblasti so na prizadeta ozemlja poslale več zdravstvenih ekip, ki so preprečile nadaljnje širjenje nevarne bolezni.

BERLIN. — Za novega župana zahodnega Berlina je bil izvoljen Heinrich Albertz, ki je s tem prevzel dosednji položaj Willyja Brandta, kateri je postal vicekancler in zunanji minister v novi zahodnonemški vladi. V sicer dobro poučenih krogih Bonna ne izključujejo možnosti, da bo zunanji minister Brandt prihodnje leto obiskal Sovjetsko zvezo.

NEW YORK. — Glavna skupščina OZN je soglasno sprejela v članstvo svetovne organizacije novo neodvisno državo Barbados, nekdanjo britansko kolonijo v Antilih, ki je postala neodvisna 30. novembra. S tem se je število članic OZN povečalo na 122.

SAIGON. — Minulo soboto je Amerika izkrcala v Južnem Vietnamu nove vojaške enote, tako da je zdaj na vietnamskem ozemlju skupno že 366.000 ameriških vojakov. Ob koncu zadnjega tedna se je ameriškim bombnikom v Vietnamu spet pripetila „pomota“, ko so bombe odvrli na lastne ljudi in tako ubili 16 ameriških vojakov, nadaljnjih 11 pa ranili.

BEOGRAD. — Letošnji Dan človekovih pravic so v Jugoslaviji obhajali predvsem v znamenju solidarnosti z vietnamskim ljudstvom. Na številnih prireditvah in proslavah so obodili napadalno vojno, ki jo v Vietnamu vodi Amerika. Udeleženci teh prireditev so zahtevali konec vojne ter pravico za vietnamsko ljudstvo, da se lahko mirno razvija v neodvisni državi.

STOCKHOLM. — Po stari tradiciji so tudi letošnje Nobelove nagrade podelili 10. decembra. Nagrade, ki jih je priznala švedska akademija, so prejeli francoski znanstvenik Alfred Kastler za fiziko, ameriški znanstvenik Robert Mulliken za kemijo, ameriška profesorja Rous in Charles Huggins za medicino ter izraelski književnik Joseph Agnon in švedska književnica Nelly Sachs za literaturo. Posebni odbor norveškega parlamenta, ki odloča o podelitvi Nobelove nagrade za mir, pa je sklenil, da te nagrade letos ne podeli, ker položaj na svetu ne daje povoda za kaj takega.

BONN. — Inštitut v Tübingenu v Zahodni Nemčiji je izvedel zanimivo anketo, ki naj bi pokazala, kako daleč je nemška javnost poučena o tem, kaj pomeni tako imenovana Hallsteinova doktrina. (S to doktrino je zahodnonemška vlada zagrozila vsem državam, ki bi priznale Vzhodno Nemčijo, s prekinitvijo diplomatskih odnosov — op. ured.) Omenjena anketa je pokazala, da se je skoraj 75 odstotkov Nemcev, ki poznajo Hallsteinovo doktrino, izreklo za to, da bi Zahodna Nemčija morala navezati diplomatske stike z vzhodnoevropskimi državami. Sicer pa je o pomenu in bistvu te doktrine poučena le ena četrtna zahodnonemškega prebivalstva, medtem ko so mnogi anketirani menili, da gre za kakšno zdravilo ali celo za znamko kopalne soli.

WASHINGTON. — Ameriški predsednik Johnson je potrdil vesti, po katerih bo v začetku januarja zahteval od kongresa dodatna sredstva za vietnamsko vojno. Za proračunsko leto, ki se bo končalo 30. junija 1967, hoče imeti Johnson za te namene še dodatnih 9 do 10 milijard dolarjev. S tem bi se letošnji proračun obrambnega ministrstva povečal na 67 milijard dolarjev (to pomeni v našem denarju okroglo 1.700.000.000.000 šilingov), od katerih bi večino porabili za vojno v Vietnamu. Še večji pa naj bi bili obrambni izdatki v finančnem letu 1967-68, ko naj bi po pisanju „New York Times“ znašali celo 70 do 75 milijard dolarjev.

DUNAJ. — Pred nedavnim se je na Dunaju končal proces proti nekdanjemu pripadniku SS Leopoldu Lanzu, ki je bil obsojen na 10 let teškega zaostrnega zapora zaradi številnih zločinov, katere je zagrešil kot stražar v zloglasnem nacističnem taborišču smrti Treblinka, kjer so med zadnjo vojno umorili okoli 700.000 ljudi.

LONDON. — Britanski zunanji minister Brown je izjavil, da vidi nove možnosti za sklenitev sporazuma med Vzhodom in Zahodom glede prepovedi širjenja jedrskega orožja.



# Slovensko gledališče iz Trsta

je po več letih spet gostovala na Koroškem

Našim ljubiteljem odrske umetnosti je gotovo še v spominu prvi obisk ansambla tržaškega Slovenskega gledališča, ki je leta 1959 na povabilo Slovenske prosvetne zveze gostovalo po naših krajih z Jan de Hartogovo igrano „Sopotnika“ ter v Celovcu uprizorilo Dardi-Dostojevskega dramo „Zločin in kazen“. Takrat so tržaški gledališniki s svojo visoko umetniško ravni zapustili najlepši vtis in je povsem razumljivo, da je bilo celovško Mestno gledališče prejšnji teden polno zasedeno, ko je tržaško Slovensko gledališče ponovno obiskalo Koroško.

Kot gostje Krščanske kulturne zveze so tržaški umetniki tokrat uprizorili dve pasijonski igri, kateri je po motivih slovenske ljudske pesmi napisal prof. Mirko Mahnič. Uvodoma je tržaške goste ter občinstvo pozdravil predsednik KKZ dr. Pavle Zablatnik, ki je prisrčno dobrodošlico izrekel zlasti predstavnikom iz Trsta, med katerimi so

bili upravnik Slovenskega gledališča prof. Rado Ravber, umetniški vodja prof. Josip Tavčar in tajnik Filibert Benedetič; njegov pozdrav pa je razumljivo veljal tudi režiserju prof. Mirku Mahničju ter celotnemu ansamblu. Hkrati pa je izrekel zahvalo vodstvu celovškega gledališča ter vodji kulturnega oddelka pri koroški deželni vladi za izkazano razumevanje ob tem gostovanju.

Upravnik tržaškega gledališča prof. Rado Ravber pa je v kratkem nagovoru izrazil veselje, da je ponovno prišlo do gostovanja med koroškimi Slovenci, katerim je v imenu vseh Slovencev v Italiji želel mnogo uspehov pri njihovem delu in v boju za pravice in enakopravnost, ob kateri naj bi se razvijalo lepo sožitje med narodi na meji.

Oba uprizorjena komada — Kmečki revkijem in Vinska žalost — manifestirata pristno slovensko ljudsko čustvanje, prikazano v dramatičnem spopadu

med človeško žalostjo, stisko in strahom na eni ter radostjo, sprostitvijo in pogumom na drugi strani. Po vsebini in obliki sta sicer zelo zanimiva, vendar igralcem žal ne nudita dovolj možnosti, da bi pokazali vse svoje umešniške vrline; redke in ravno zato najbolj značilne izjeme so prizori s Kurentom, ko žalost in obup zamenjata veselje in vera v življenje, pač tisti zdravi optimizem, ki prevladuje tudi v slovenski narodni pesmi.

Če hočemo spregovoriti besedo o igralcih, potem je treba posebej omeniti Jožka Lukeša, ki je v obih komadih prepričljivo demonstriral središče dogajanja (kot „mrli kmet“, ki se ne more sprijazniti s smrtjo, in kot „Kurent“, ki mu uspe žalost spremeniti v veselje). Poleg njega so izstopali še Edvard Martinuzzi, Stane Raztresen, Alojz Milič, Rado Nakrst in Danilo Turk, medtem ko je veliki večini igralcev dodeljena več ali manj le vloga statista, tako da njihove zmožnosti v skoraj nemih in brezgibnih likih nikdar niso prišle prav do veljave.

Glede tehnične plati lahko ugotovimo, da je avtor prof. Mirko Mahnič pokazal strokovno znanje tudi kot režiser; inž. arh. Viktor Molka je poskrbel za sicer precej temno toda značaju obeh iger od-

## Jezikovni pouk v spanju

V velikih mestih Sovjetske zveze imajo že vrsto let tako imenovane »nočne klinike«, kjer se bolniki lahko zdravijo v nočnem času, to se pravi, da hodijo tja potem, ko opravijo svoje dnevno delo, in ostajajo do naslednjega jutra. V Kijevu, glavnem mestu Ukrajine, pa so uredili prvo »nočno visoko šolo za jezike«.

V tej šoli skuša prof. Leonid A. Blizničenko z inštituta za tuje jezike pri akademiji znanosti zbrati kar največ podatkov in izkušenj o študiju — učenju v spanju. Prve tovrstne poskuse je delal ruski raziskovalec Svadošč, ki je že leta 1936 na-

pisal knjigo »Jezikovni pouk v spanju«.

Pogoji za sprejem v kijevisko »nočno visoko šolo« niso prav nič zahtevni: kandidat mora imeti pojma o angleščini — zadošča v dveh, treh letih pridobljeno šolsko znanje — razen tega pa je dolžan upoštevati zahtevo, da je v postelji najkasneje četrto pred enajsto zvečer.

Učencem razdelijo pismena navodila z dodatkom 15 do 30 tujih besed in pojmov (v tem primeru torej angleških). Vsak kandidat za pridobivanje znanja v spanju jih v miru prebere, potem ko leže v posteljo. Preden zaspi, si vtakne v ušesa slušalke (poskuse delajo tudi z zvočniki, ki so vdeleni v vzglavnik ali pa v posteljno stranico tik pri glavi), nato pa v prvi uri spanja »poslušajo« določeno jezikovno vajo; prijeten ženski glas izgovarja besede in stavke, posnete na magnetofonski trak.

Prof. Blizničenko je s svojo metodo kar zadovoljen in pravi: Doslej so vsi naši učenci v celoti izpolnili zahteve, se pravi, da so naslednji dan in kasneje obvladali gradivo, predelano v spanju. Zaradi tega se bavijo z namenom, da bi učni načrt še razširili. Pač pa niso povedali, kako ta »šola« vpliva na spanje, ki je človeku prav tako nujno potrebno.

## Kulturne drobtine

Ob 400-letnici smrti slavnega dramatika in komediografa Marina Držiča, ki je umrl leta 1567 v Benetkah kot upornik, politični emigrant in pregnanec republike, bo aprila prihodnje leto v Dubrovniku znanstveni simpozij, posvečen življenju in delu tega velikega pisatelja, čigar dela so še danes stalno na repertoarju domačih in tujih gledališč. Poleg tega bodo pripravili še druge kulturne

## Otrok in knjiga

Zadnjič smo na tem mestu govorili o splošnem pomenu knjige, tokrat pa naj sledi nekaj misli o tem, kakšno vlogo igra knjiga pri otroku.

Že prav zgodaj sreča otrok — ta prej, oni pozneje — knjigo, najsi bo to potem umetniška slikanica ali kakšna zavržena knjiga, samo da je slika v njej. Takrat se mu odpre novo okence v svet, nov vir zaznav in spoznanj — in vsaka naslednja knjiga je zanj novo okence, skozi katerega spoznava delček življenja. Brez dvoma je to zanj tudi privlačno in prav zaradi privlačnosti sega vedno pogosteje po eni in isti knjigi ali po drugih knjigah, kakor pač sega tudi po raznih igračah in predmetih, s katerimi se igra.

Knjiga spremlja otroka torej že v predšolski dobi, dobiva kot učenik vedno večji pomen v šolski dobi ter izpopolnjuje kot šolsko in še boljše kot domače berilo šolski pouk in vzgojo. Naposled narašča njen vpliv v normalnih razmerah še v dobi mladenišva, ko se v večji ali manjši meri ustali za vse življenje.

Ta leta je otrok najbolj odvisen od svojih staršev, živi pod njihovim vplivom, pod vplivom vzgojnih in učnih ustanov ter okolja; je še več ali manj nesamostojen, torej otrok v pravem pomenu besede, človek, ki mu je treba pomoči v materialnem in duhovnem pogledu. In ta pomoč naj obsega tudi njegovo branje, njegov odnos do knjige.

Prvi vzrok privlačnosti knjige za otroka je gotovo zabavnost. Ne smemo mu zameriti, da mu zabavnost ugaja, da si je želi. Čisto naravno je, da teži otrok še bolj kot odrasel za zabavo, za ugodjem, ki mu ga povzročajo lepe, prijetne, vesele stvari, lepi, prijetni, veseli dogodki — vseeno ali jih gleda sam v resnici ali jih pričara pred njegove notranje oči neka knjiga.

Knjiga je zlasti zabavna, če otroka njena vsebina zanima. Najprej zanima otroka pri knjigi njena zunanost, potem slike v njej in nato vsebina. To lahko opazimo tedaj, kadar knjigo izbira. Vsebinsko ceni posebej po tem, koliko je v njej novega in nenavadnega, kako mu je razumljiva in kako poteka njeno dejanje. Smer interesov je pri otrocih — kakor tudi pri odraslih — različna, vsekakor pa je za vsakega bolj zabavna knjiga, ki ga iz tega ali onega vzroka priteguje. Zanimivost je namreč v tesni zvezi z zabavnostjo.

Največjega pomena za otroka pa je knjiga zaradi svoje poučnosti. Ta poučnost ni prisiljena, ker je uporaba knjige v večini primerov odvisna od volje otroka samega, ker poteka njen pouk v glavnem poleg rednega in je v veliki meri del domače vzgoje. Prav iz tega vzroka pa je tudi potrebno, da se starši zanimajo za knjigo, ki jo otrok bere, in zvedo kaj več od njenih koristnosti in škodljivosti; to je vsekakor del družinske vzgoje.

VELIKE SLAVNOSTI V SLOVENJ GRADCU:

## KRAJ MEDNARODNEGA SREČANJA LJUDI

v službi miru, humanosti in prijateljstva med narodi

Minulo soboto in nedeljo so se proslave 800-letnice Slovenj Gradca zaključile z velikimi mednarodnimi slovesnostmi ob Dnevu človekovih pravic, s prireditvami, ki so ime tega slovenskega mesta ponesele v širni svet in ga neizbrisno vrisale v kulturni zemljevid sveta. S temi prireditvami je postal Slovenj Gradec — kakor je poudaril predsednik občinske skupščine inž. Franc Razdevošek — »kraj mednarodnega srečanja ljudi, ki vedo, da so mir, humanost in prijateljstvo med narodi čudovite in plemenite besede ter da se za njimi skrivata želja in usoda človeštva«.

Na sobotni slavnostni seji občinske skupščine je bilo šest umetnikov razglašeni za častne občane Slovenj Gradca, med njimi slovenski akademski slikar Božidar Jakac in koroški slikar prof. Werner Berg. Poleg tega so bila izročena visoka odlikovanja dvema zaslužnima kulturnima delavcema Slovenj Gradca, in sicer mestnemu župniku Jakobu Sokliču red zasluge za narod s srebrno zvezdo za njegovo kulturno prosvetno delo v mestu ter ravnatelju Umetnostne galerije prof. Karlu Pečku red dela z zlatim vencem za njegove zasluge za razstavo

»Mir, humanost in prijateljstvo med narodi«, ki je bila zvečer odprta v navzočnosti številnih visokih predstavnikov.

Slovesne otvoritve mednarodne razstave, ki obsega 210 del likovnih umetnikov iz 40 dežel sveta, so se udeležili tudi predsednik zvezne skupščine Edvard Kardelj, zastopnik generalnega sekretarja OZN U Tanta Aly Khalil, predsednik skupščine SR Slovenije Ivan Maček, predsednik izvršnega sveta Janko Smole s člani slovenske vlade ter mnogi drugi predstavniki javnega in kulturnega življenja iz vse Jugoslavije, medtem ko je koroški deželni glavar Hans Sima poslal pozdravno brzojavko. Ob tej priložnosti so mnogim domačim in tujim umetnikom podelili posebne nagrade, v kulturnem sporedu pa sta sodelovala simfonični orkester Slovenske filharmonije in Slovenski oktet.

Tako letošnji 10. december — Dan človekovih pravic — ni bil velik kulturni praznik le za Slovenj Gradec, marveč bo njegov pomen — kakor je izjavil zastopnik generalnega sekretarja OZN Aly Khalil — pripomogel k uveljavljanju človekovih pravic v drugih delih sveta ter k uresničevanju spoštovanja človekovih pravic in nazorov, ki jih je sprejelo vse ljudstvo sveta.

## Dvajset let človekoljubne ustanove UNICEF

Le nekaj tednov po dvajsetletnici organizacije Združenih narodov za prosveto, znanost in kulturo (UNESCO) se je svetovna javnost spominjala 20-letnega jubileja druge važne ustanove Združenih narodov, namreč mednarodnega sklada Združenih narodov za pomoč otrokom UNICEF, ki je bil ustanovljen 11. decembra 1946. Ta človekoljubna organizacija je v dveh desetletjih svojega delovanja opravila tako važne ves svet obsegajoče naloge, da ji je bila lani priznana tudi Nobelova nagrada za mir.

Dejavnost UNICEF se je začela kmalu po drugi svetovni vojni, in sicer v Evropi, kjer so takrat lakota in nalezljive bolezni ogrožale 20 do 30 milijonov otrok. Sklad se je razvil iz povojne uprave Združenih narodov za pomoč in obnovo (UNRRA), ki je do leta 1946 porabila svoja sredstva v skupnem znesku štirih milijard dolarjev. Zato je glavna skupščina odobrila iz svojih sredstev 30 milijonov dolarjev za nadaljevanje akcije, ki bi pomagala vsaj otrokom, In tako je bil 11. decembra 1946 ustanovljen UNICEF, sklad, katerega dejavnost je v začetku zajemala 15 evropskih dežel ter Jordanijo.

Že doslej je UNICEF opravil ogromno delo, še več nalog pa ga čaka v prihodnosti. Okoli 150 milijonov ljudi na svetu ima malarijo, približno 500 milijonov ljudi — med njimi je tudi mnogo otrok — trpi zaradi trahoma. Pelina mladega rodu dežel v razvoju nima dovolj ali vsebinsko pravilne hrane; pri vsakem drugem med njimi nastopijo zaradi tega v prvih štirih letih življenja razvojne motnje, ki jih kasneje ni mogoče odpraviti.

UNICEF skrbi za družine v bednih četrtih prenaseljenih vlemest in v samotnih domovih redko naseljenih odročnih pokrajin. Razen tega daje sredstva za graditev šol, skrbi pa tudi za usposabljanje poklicnih vzgojiteljev, skratka vsestransko pomaga družinam z otroki. Trenutno izvaja po svetu 533 programov pomoči.

To ustanovo podpirajo vsi tisti, ki sodijo, da zlasti mlade države potrebujejo zdrave otroke, ki jim je treba zagotoviti razen zadostne hrane tudi možnost, da se kaj naučijo, ker se bo življenjska raven v zaostalih predelih sveta le tako zviševala hitreje, kakor narašča število prebivalcev. Petino svojih proračunskih sredstev dobiva UNICEF od posameznikov. Proračunska sredstva, ki jih je za letos pristojevoljno prispevalo 117 vlad, so se povečala z denarjem, ki so ga zbrali odbori UNICEF v 21 deželah. Med posebno uspešnimi oblikami za zbiranje denarja je vsakoletna prodaja koledarja in kartic za voščila.

Pomen in naloge UNICEF je dobro orisal ravnatelj Henri Labouisse, ki je dejal: Kruta resnica je, da je po svetu še vedno nad sto dežel, kjer primanjkuje marsičesa vsem otrokom, ne le bolnim. Eden med štirimi ni deležen nikakršne zdravniške pomoči ne ob rojstvu ne kasneje; komaj vsak drugi obiskuje osnovno šolo, ki je eden izmed treh ne konča; skoraj gotovo morajo mnogi otroki že od 12. leta starosti sami delati za svoje vzdrževanje, morajo torej delati, če hočejo jesti, kljub temu pa jedo slabo in premalo, zato je povprečno konec njihove življenjske poti že pri štiridesetih letih starosti.

prireditve, posvečene avtorju »Dunda Maroja«, bavilo se tudi z zamisljo, da bi spominu Marina Držiča posvetili prihodnje dubrovniške poletne igre.

V celovški »Galeriji 61« je bila včeraj odprta razstava, na kateri sodelujejo domači koroški umetniki Hoke, Kedl, Krawagna in Oman. Razstava, o kateri bomo še obširneje poročali, bo odprta do 20. januarja dnevno od ponedeljka do petka med 16. in 19. uro.

Šest jugoslovanskih baletnih in glasbenih umetnikov je pred nedavnim izvedlo turnejo po državah Srednjega in Daljnega vzhoda. V mestih Bejrut, Damask, Teheran, Karachi, New Delhi in Bombaj so imeli skupno 13 nastopov. Slovenca je v tej skupini posebno uspešno zastopal violinist Dejan Bravničar.

V vzhodnem Berlinu so pred kratkim odprli povsem obnovljeno operno hišo, ki sodi med najmodernejša operna gledališča v Evropi. Prvotna zgradba je bila sezidana konec prejšnjega stoletja, vendar sta jo požar in pozneje bombe popolnoma uničila, tako da so jo morali zdej po večkratnih popravilih povsem obnoviti, za kar so porabili okoli 5 milijonov dolarjev. Za otvoritveno predstavo so uprizorili Mozartovega »Don Juana«.

Na 85. rojstni dan svetovno znanega umetnika Picassoa je bila v Puškinovem muzeju v Moskvi odprta razstava risb, s katero je bil Picasso po letu 1956 prvič spet predstavljen sovjetski javnosti.

Število obiskovalcev kino predstav v Avstriji še vedno nazaduje. 150 kinematografov so morali doslej sploh zapreti, število obiskovalcev, ki je leta 1958 znašalo še 122 milijonov, pa je letos padlo na 70 milijonov. Glavni vzrok je nedvomno razvoj televizije, ki čedalje bolj osvaja tudi podeželje; poleg tega pa nosi del krivde tudi filmska industrija, ki je proizvodnjo filmov močno omejila, tako da je prav težko dobili res dobre filme, ki bi pritegnili večje občinstvo.



ZA DAN ČLOVEČANSKIH PRAVIC:

## Mogočen pevski koncert v Pliberku

Minulo nedeljo popoldne je bila v dvorani gostilne Schwarzl v Pliberku mogočna kulturno prosvetna prireditev, ki jo je tamkajšnje prosvetno društvo „Edinost“ posvetilo Dnevu človečanskih pravic, ki ga že 18 let praznuje širni svet. Na velikem pevskem koncertu so sodelovali oktet KUD „Prežihov Voranc“ iz Raven pod vodstvom Jožeta Leskovarja, „Oktet izpod Uršlje“ s Prevalj pod vodstvom Viktorja Krivca in pevski zbor „Edinost“ pod vodstvom Foltija Hartmana. Slavnostni govor, posvečen Dnevu človečanskih pravic je imel predsednik Slovenske prosvetne zveze, dr. Franci Zwitter.

Na prireditve je prihitela zares številna, hvaležna in kulturna publika, kot še malokdaj. Po pozdravnih pesmi, ki jo je domači zbor zapel predvsem v pozdrav svojim pevskim tovarišem prek meje, s katerimi že dokaj let prijateljsko sodeluje, je predsednik „Edinosti“ Lovro Počočnik iskreno pozdravil goste v nabitni polni dvorani, kmele, gospodinjce, delavce, obrtnike in izobražence, predvsem pa število mladino, ki je zasedla veliko dvorano. Posebej pa je pozdravil gostujoča oktetja, predsednika občinskega sveta prosvetnih društev Ravne ing. Miljo Šipka, pliberškega podžupana Mirka Kumra, predsednika Slovenske prosvetne zveze in njenega tajnika Andreja Kokota.

Za njegovimi pozdravnimi besedami je spregovoril predsednik Slovenske prosvetne zveze. Po pozdravnih in uvodnih besedah je prešel na bistvo praznovanja Dneva človečanskih pravic in čestital društvu, da je prav temu prazniku posvetilo svojo lepo prireditev in da je v duhu splošne deklaracije o človečanskih pravicah Organizacije Združenih narodov k sodelovanju povabilo tudi goste s Prevalj in Raven. Duh te deklaracije, ki ga je mogoče združiti v besede enakopravnost, prijateljstvo, sodelovanje in mir v svetu, je danes med človeštvom globoko zasidran.

Najlepši dokaz tega je bila sobotna mogočna mednarodna prireditev v Slovenjem Gradcu, ki se je niso udeležili le umetniki številnih držav, marveč je tudi generalni sekretar OZN poslal svojega odposlanca.

Predsednik SPZ je nato govoril tudi o potrebi te enakopravnosti, prijateljstva in mirnega sožitja na Koroškem in dejal, da bi moral biti duh deklaracije o človečanskih pravicah vnešen že v pouk mladine v ljudskih šolah in da bi ga moral spremljati skozi vso šolsko dobo. Predvsem pa bi bilo potrebno, da bi se na Koroškem prenehalo z zlorabljanjem v tem duhu zakoreninjene pravice staršev, ker to docela nasprotuje enakopravnosti, prijateljstvu in mirnemu sožitju med narodnimi skupinami v deželi. Svoj govor je zaključil s tem, da je spomnil na velikega Prešerna, ki je že davno prej, preden je svet osvojil načela deklaracije o človečanskih pravicah, zaklical v svet: Žive naj vsi narodi...

Občinstvo je govor navdušeno pozdravilo, nakar se je pričel odvijati spored koncerta. Nastop zborov je našel svoj višek v skupnem mogočnem zboru. Vihar navdušenja in spontanega aplavza so zbori poželi ob vsaki pesmi. To navdušenje pa je za vse nastopajoče gotovo najboljšje zadoščenje in najbolj pravična kritika. Ob zaključku koncerta se je sodelujočim zahvalil podžupan pliberške občine Mirko Kumer za lep in plemenit kulturni užitek, ki so ga občanom posredovali. Ob tej priložnosti je dal občanom nekaj pomembnih napotil za ohranitev slovenske besede in pesmi na Koroškem.

Uspeli koncert v Pliberku je bil lep uspeh in najboljša pobuda za več podobnih večjih prosvetnih prireditev. Njenim organizatorjem, pevcem in zborovodjem čestitamo in izrekamo priznanje in zahvalo, da kljub splošnemu stremljenju po materialnih dobrinah najdejo vedno spet čas in idealizem, ki ga posvečajo pevski kulturi in kultur-

nemu osveščanju prebivalstva. Občinstvo na nedeljskem koncertu se jim je dostojno zahvalilo za trud, ki ga z rednimi vajami vlagajo v svoje nastope, s katerimi nas razvedrijo, dramijo in budijo. Mimo številnih izrazov priznanja med koncertom jim je svojo zahvalo izreklo še v prijetni družabnosti, ki je koncertu sledila in ki je sprožila nove na-

## Uspešno poslovno leto bilčovske hranilnice in posojilnice

Lepo število zadrušnikov se je v četrtek 8. decembra 1966 zbralo na občnem zboru Hranilnice in posojilnice Bilčovs, kjer sta upravni in nadzorni odbor poročala o njenem delu, razvoju in uspehu in kjer so bile na dnevnem redu volitve obeh odborov. Udeležba na občnem zboru—in tudi vprašanja, ki so bila po poročilih obravnavana, so pokazala, da se bilčovski zadrušniki živo zavedajo velikega pomena svoje hranilnice in posojilnice, ki deluje tudi na blagovnem področju in ki ima svojo bencinsko črpalko.

Občni zbor je začel podpredsednik Tone Krušič, ki je med navzočimi zlasti pozdravil poslovođečega podpredsednika Zveze slovenskih zadrug v Celovcu, dr. Mirta Zwitterja. V svojem nagovoru je občnemu zboru sporočil, da je dosedanji predsednik Miha Kulnik pismeno sporočil, da zaradi svojega bolehanja daje svojo funkcijo v zadrugi na razpolago. Odstopajoči predsednik je dolgo vrsto let z gledno vodil posle tukašnje zadruge, zato bo njegov izstop iz vrst aktivnih zadrušnikov težko nadomestljiv. Ko se mu za njegovo dolgoletno nesebično delo iskreno zahvaljujemo, želimo, da bi kmalu okreval in da bi ostal naši zadrugi še naprej dober svetovalec.

Iz poročil upravnega in nadzornega odbora ter poslovođij kreditnega in blagovnega sektorja, smo videli, da

### V A B I L O

Osmoščolci (8. a) slovenske gimnazije v Celovcu vabimo na veselo igro

NAMIŠLJENI ZDRAVNIK  
(H. Weigel)

v nedeljo 18. decembra 1966 ob osmih zvečer v dvorani pri Schwarzlu v Pliberku.

je naša zadruga lepo napredovala in da je zabeležila nove uspehe. Predvsem se je pokazala koristnost dnev-

Slovensko prosvetno društvo „Bilka“ v Bilčovsu

V A B I L O

na dramo v 4 dejanjih

Sin

(Engelbert Gangl)

v ponedeljek 26. decembra 1966

(Štefanovo) ob pol tretji uri popoldne

in ob pol osmi uri zvečer v dvorani pri Miklavžu v Bilčovsu

## Slovenji Plajberk

Minulo nedeljo nas je obiskala igralska skupina 8. a-razreda slovenske gimnazije v Celovcu. Kakor že prej po drugih krajih, se je tudi nam predstavila s svojo komedijo „Namišljeni zdravnik“.

Obiska naših dijakov smo bili tem bolj veseli, ker se pri nas le redko kdaj zgodi, da bi bili deležni kulturne prireditve v naši materinščini. Kako veseli smo bili njihovega obiska, pričča najbolj udeležba v dvorani Serajnikovega gostišča, kjer se je zbralo 120 ljudi, ki so dvorano napolnili do zadnjega količka. Ta udeležba pa je v primeru naše občine ki šteje le okroglo 500 prebivalcev, res edinstvena. Gotovo pa bi jih prišlo še več, če bi imeli upanje, da bodo dobili prostor.

Vsi smo bili nad nastopom naših dijakov navdušeni in se v polni meri pridružujemo priznanju in pohvali, ki so je bili deležni pri nastopih po drugih krajih.

bornike k konstruktivnemu sodelovanju in začel diskusijo o tekočih gospodarskih vprašanjih in občini, pri kateri je potem sodelovalo več zadrušnikov, ki so sporočili marsikatero perečo vprašanje zlasti s področja kmetijstva.

## Starši naših dijakov so zborovali

Ob zaključku prvega tromesečja šolskega leta na slovenski gimnaziji v Celovcu so se pred „Dnevom staršev“ v soboto dopoldne zbrali starši dijakov na občnem zboru Združenja staršev na tej gimnaziji. Modra dvorana celovškega Doma glasbe je bila polna in navzoči starši so pozorno sledili poteku občnega zbora in izvajanjem govornikov. Naposled so dali spet zaupnico dosedanjemu odboru pod predsedstvom šolskega upravitelja Zdravka Vavtija od Božjega groba pri Pliberku.

Veliko pozornost staršev sta zbudili predavanji prof. Milana Kupra in prof. dr. Pavleta Zablatica. Prvi je govoril o potrebi telesne vzgoje današnje mladine in o težavah, ki jih ima slovenska gimnazija v tem pogledu, ko zaradi pomanjkanja lastnih prostorov ne more docela izkoristiti ure, ki so namenjene za telovadbo. Drugi pa je starše opozoril na potrebo učenja grščine in latinščine v srednjih šolah, katerih obvladanje je predpogoj za uspešen nadaljnji študij.

Kakor že vsa zadnja leta so navzoči starši tudi tokrat izrazili svoje nerazumevanje za zavlačevanje gradnje lastnega poslopja za slovensko gimnazijo s strani zveznega ministrstva za pouk. V svoji vlogi so urgirali čim prejšnji pričetek gradnje, ker je to predpogoj za uspešen pouk na tej srednji šoli.

## Koroška kmetijska zbornica se je konstituirala

Velika izmena v kmečkem poklicnem zastopstvu

V ponedeljek popoldne se je 13. novembra izvoljeni občni zbor Kmetijske zbornice za Koroško zbral k svojemu prvemu zasedanju. Na svojem dnevnem redu je imel volitve predsednika, prezidija in strokovnih odborov, njihovo zapisnogo ter izjave v občnem zboru zastopanih frakcij in novega predsednika. Uvodoma je imel odstopajoči prezident Hermann Gruber svoj poslovilni govor, za njim pa je spregovoril deželni glavar Hans Sima.

Poleg deželnega glavarja Sime so občnemu zboru prisostvovali še namestnik deželnega glavarja dr. Walter Weismann, deželni svetnik Bacher in generalni sekretar konference prezidentov kmetijskih zbornic dr. Brandstätter.

Občni zbor je stal v znamenju velike izmene. Od 24 izvoljenih članov občnega zbora je bilo 12 takih, ki so kot zbornični svetniki s tem občnim zborom prvič prevzeli svojo funkcijo, ker dosedanji člani občnega zbora večinoma zaradi starosti niso več kandidirali. Ta izmena generacij je sprožila tudi izmenjo v prezidiju. Za novega prezidenta je bil izvoljen dosedanji prvi podpredsednik zbornice, deželni poslanec Stefan Sodati, za prvega podpredsednika zvezni svetnik dr. Leopold Goess, veleposestnik v Zrelcu, za drugega podpredsednika predsednik koroškega deželnega zbora Rudolf Tillian, za tretjega podpredsednika pa ing. Hermann Wech.

Noto poteku občnega zbora sta dala odstopajoči prezident Gruber in

deželni glavar Sima. Gruber, ki je izzemski dobo nacizma od leta 1934 stal na čelu koroškega kmečkega poklicnega zastopstva, je v svojem poslovilnem govoru apeliral na novi občni zbor, na novi prezidij in na novega prezidenta, da bi gojili duh sodelovanja in strpnosti v zbornici, da bo kmečko poklicno zastopstvo lahko konstruktivno izpolnjevalo svoje naloge, kakor jih je izpolnjevalo v zadnjih 21 letih. V svojem govoru pa se je posebej zahvalil dosedanjemu podpredsedniku Josefu Steinerju, ki je bil z njim skozi vseh 21 let v prezidiju zbornice in ki je tudi enako z njim sedaj zaradi starosti odstopil.

Deželni glavar Sima je podobno, kot pred njim prezident Gruber pozival vse frakcije k konstruktivnemu

delu v dobrobit dežele, zlasti pa je apeliral na Bauernbund kot večino, da nudi tudi manjšinskim frakcijam možnost konstruktivnega sodelovanja in soodločanja. V teku svojega govora je deželni glavar orisal položaj in vlogo kmetijstva in gozdarstva v deželni gospodarski politiki in zagotovil njegovim prizadevanjem tudi v bodoče potrebno podporo dežele.

Po izvolitvi strokovnih odborov in pozdravnih besedah gostov so podali predstavniki frakcij svoje izjave. Za Skupnost južnokoroških kmetov je govoril pliberški podžupan Mirko Kumer. Ko je uvodoma izjavil, da je Skupnost južnokoroških kmetov pripravljena za konstruktivno sodelovanje, če bodo v zbornici upoštevane koristi in želje južnokoroških kmetov, je naglasil, da mora kmetijska zbornica samo po sebi razumljivo zagotoviti dejstvo, da živita v deželi dve narodni skupini, pri čemer ima kmečko prebivalstvo slovenske narodne skupine polno pravico do strokovnega, kulturnega in drugačnega pospeševanja s strani zbornice v svoji materinščini.

Zbornični svetnik Mirko Kumer pa je tudi ugotovil, da je sicer v sedanjo zbornico vstopilo veliko novih zbor-

ničnih svetnikov, da pa razen njega kmečko prebivalstvo iz sodnih okrajev Pliberk, Dobrla vas, Železna Kapla, Borovlje in Rožek nima nobene zastopnika. »Zato prosim občni zbor in vsakega njenega člana«, je nadaljeval, »da navzlic temu prouči zahteve, bistvenosti in želje, ki jih bo v korist južnokoroških kmetov predložila moja frakcija in da jim v okviru danih možnosti zadosti. Južnokoroški kmetje morajo biti s strani zbornice deležni istega stopenja in pospeševanja, kakor kmetje iz drugih predelov dežele«.

Za Zvezo delovnih kmetov je izjavo podal predednik deželnega zbora Rudolf Tillian, ki je dejal, da jo glasovi, ki jih je pri volitvah kot edina stranka pridobila, obvezujejo k še večjemu delu. Frakcija se bo predvsem zavzemala za izboljšanje socialnih pogojev kmečkega prebivalstva, poleg tega pa tudi povečanje potrebnih mleka, za gradnjo žitnih silosov, za intenzivacijo živinoreje, za gradnjo popravljajnic kmetijskih strojev, za predelavo kmetijskih pridelkov v zadrugah in za ukrepe, ki so pripravni za razbremenitev kmečkih gospodinj. Predsednik Tillian je svaril pred odpravo državnih regresov na cene mleka in krušnega žita in se podobno, kot predstavniki drugih frakcij izrekal za konstruktivno sodelovanje v zbornici.

### Heleni Perč v spomin

Pred kratkim smo položili Heleno Perč, pd. Mikijevo mater iz Lobnika k zadnjemu počitku. V slovo dragi soborki je Zveza koroških partizanov po svojem predsedniku Karlu Prušniku položila venec na odprti grob.

Helena Perč je dosegla starost 68 let, poznali pa smo jo kot delovno kmetico na Mikijevem posestvu visoko v Lobniku nad Železno Kaplo. Med vojno je Leni — kakor smo jo klicali njeni ožji in bojni prijatelji — že od vsega početka pridružila narodno-osvobodilnemu pokretu. Ko so ji nacisti požgali domačijo, je šla njena bčerka v partizane, sama pa se nam je pridružila novembra 1943. V naših vrstah se je izkazala kot zavedna, predana in vztrajna borka za pravično stvar delovnih ljudi. Še ko je bila doma, je negovala in oskrbovala ranjene partizane. Ob požigu njene domačije je ležal v njenem skednju ranjen partizan in tam našel smrt.

Tovarišica Leni je iz vojne prišla kot partizanski invalid. V borbi proti fašizmu si je nakopala neozdravljivo bolezen. Njeno zdravstveno stanje se je iz leta v leto slabšalo. Vedno bolj je postajala nesposobna za delo. Še letos jo je Zveza koroških partizanov poslala na zdravljenje in ji omogočila, da je preživela nekaj prijetnih dni v krogu nekdanjih soborcev in da je z njimi obujala spomine.

Lenijo smo vsi spoštovali in kot njenim soborcem nam je žal, da nas je vse prerano zapustila. Vsa leta je ostala zvesta idealom protifašistične in narodnoosvobodilne borbe. Srečali smo jo na vseh prireditvah Zveze koroških partizanov. Udeležba pri takih prireditvah ji je bila srčna zadeva. Zato bo ostala v naših srcih nepozabljena, vedno spoštovana tovarišica. Vsem njenim svojcem pa izrekamo koroški partizani tem potom naše globoko sožalje.



## Mrtva prestolnica sredi džungle

Nedaleč od Siemreapa — kraja ob gornji obali jezera Tonle v severozahodnem delu Kambodže — leži sredi džungle nenavadno, že stoletja zapuščeno in razpadajoče svetiščno mesto ANGKOR — eden izmed biservov mogočne srednjeazijske kulturne preteklosti. Slučajnemu obiskovalcu to mesto razvalin ne bo pomenilo kaj posebnega, saj je na takšna ali slična grobišča nekdanjih mest lahko naletel kjerkoli po deželah Prednje in Zadnje Indije in se vsaj na oko ne zde prav nič različna med seboj. Poznavalec umetnosti in kulturne zgodovine pa bo že na prvi pogled spoznal, da se to razpadlo, a vendar dobro ohranjeno nekdanje mesto nenavadno loči od svojih sovrstnikov v Indiji ali na ozemljih dalje proti Vzhodu. To, kar ga od njih loči, je njegova arhitektura, oblika njegovih svetišč in slog njihovega reliefnega okrasja.

O zgodovinskem razvoju hindujske kulture — tako imenujemo danes kulturo obeh Indij in dela Polinezije — je bilo v zadnjih desetletjih napisanih kar precej obsežnih knjig. In najsaj obdelujejo svojo snov s tega ali onega zornega kota, v nečem so si vse edine: če ločimo starejšo zahodno indijsko kulturo od njene dosti mlajše polinezijske naslednice, je kultura Indokine njun vmesni člen, Kambodža njuno stikališče.

Ostanke najstarejše civilizacije hindujskega kulturnega kroga so našli leta 1924 v severozahodni Indiji v kraju Mohen-jo Daro. Dve leti starejšega odkopavanja v Harappi v Pandjabu so skupaj s stisnimi v Mohen-jo Daro odkrila veliko in bogato kulturo, ki ni dosti mlajša od 5000 let!

Ne glede na vse spremembe ter boje in vdore se je stara hindujska kultura in civilizacija nadaljevala v nepretrgani povezanosti skozi vsa dolga stoletja vse do današnjih dni. Spočetka domujoča le ob Indu, se je tekom stoletij razlila prek vse Južne Indije in dalje na Vzhod in v Indokino in celo na Indonezijske otoke. Šele tu je, zajezena po mogočni kitajski sosed, podlegla njenemu vplivu in se z njo spojila. Zgodovinski mejniki na njeni razvojni poti so ostanke nekdanjih mest, prestolnic in svetišč. In eno najlepših in najzgovornejših je vsekakor — Angkor!

O hindujskem obdobju lahko govorimo kot o pravnem napadnem, imperialističnem obdobju, saj so v tem času Hinduji ne samo zagospodarili po vsem Zahodnoindijskem polotoku, temveč so prodrli tudi prek morja na Ceylon, na Malajske otoke in v Indokino. Povsod tod so ustanavljali svoje naselbine in trgovske kolonije, hkrati pa so tudi širili svoj kulturni vpliv in svojo vero — hinduizem.

Prva hindujska kolonija v Indokini je bila Champa v Anamu. Nastala je nekako v tretjem stoletju našega štetja, njeno glavno mesto je bilo Pandurangam. Za celih dve sto let pozneje je zraslo drugo veliko mesto — Kambodja. Obe mesti sta bili polni mogočnih zgradb in svetišč, kar vse je bilo delo hindujskih arhitektov in gradbenikov, ki so se priselili v novo kolonizirano deželo. Razvaline teh nekdanjih mest še danes pričajo o izredno visoki stopnji njihovega umetniškega razvoja.

Medtem ko so po Evropi že šest stoletij oznanjevali krščanski nauk, so imeli v Indiji Budo in Mahaviro, na Kitajskem Konfucija in Laotseja, v Perziji pa Zarathustro. To so bili veliki misleci in kot takšni pravi revolucionarji, ki so se neustrašeno spoprijeli z vsem, kar je pridilo ali oviralo nadaljnji razvoj; skušali so moralno izboljšati svoja ljudstva in zmanjšati njihovo bedo. Tako so skoraj nehoti postali duhovni ustanovitelji novih verskih gibanj, ki so jih s svojimi moralnimi nauki sprožili. Eden takšnih je bil na priliko tudi

Hindujec Guatama, znan pod imenom — Buda.

Guatama je nastopil kot velik ljudski reformator in je odločno napadel vladarsko kasto ter stranpota stare vedske veroizpovedi. Toda njegov nauk se v Indiji ni dolgo obdržal; veliko bolj se je zadržal v deželah od Ceylona do Kitajske ter je segel celo na Japonsko, v Indiji sami pa je skoraj povsem podlegel staremu hinduizmu.

Nekoliko dalj časa se je budizem zadržal v Indokini, toda sem ni prišel iz Indije, temveč iz sosedne Kitajske. S hindujskimi kolonizatorji pa je v Kambodžo prišla tudi njihova vera, hinduizem ali brahmaizem. Njeno glavno središče je bilo za dolga stoletja prav mesto Angkor.

Še v osmem stoletju po našem štetju so obstajale v Indokini tri različne hindujske države. Potem pa je v devetem stoletju vladar najjužnejše izmed njih — khmerijske — vse tri združil in je tako ustanovil novo veliko cesarstvo. Ta vladar je bil Jaya-varman, on in njegov naslednik Yaso-varman pa sta kambojsko državo povsem osamosvojila od matične Indije. Tedaj je nastalo kraljevsko mesto Angkor-Thom, znano po vsem vzhodu kot »Veličastni Angkor«. Bilo je res pravo velemesto z več kot milijon prebivalci! V njegovi bližini je bilo čudovito svetišče Angkor Vat.

Angkor je resnično čudo zadnjeindijske umetnosti. Bogato izročilo hindujske umetnosti je tu našlo izredno plodna tla za svoj nadaljnji, svojstveni razvoj. Hinduizem in budizem sta si tod podala roki, zdržno živita drug poleg drugega, vzajemno gradita in razvijata svojo umetnost. Svetišče v Angkor Vatu je plod te vzajemnosti, v njem se družita hindujski umetnostni čut za veličastnost in hkmerski smisel za nežno razčlenjen poedinstvo, za pravilnost in somernost.

Angkor Vat je grajen po južnoindijskem vzorcu: njegov tloris sestoji iz treh drug ob drugem, ležečih kvadratov, obkroženih z zidom, do njih vodi široka ploščad. Zgradba svetišča se s temeljev dviga v stopničasta nadstropja, njena prednja stran se odpira v 250 metrov dolgo stebno galerijo, bogato razčlenjeno s plamenastimi portali nad portali in na vogalih vsakega nadstropja, najmogočnejši pa se dviga sredi nad centralnim prostorom. Grajen je v devet nadstropij, kegljaste oblike in se končuje v vitko konic. Bogato plamenasto okrasje zunanjih sten stolpov in zgradbe same je pravilno in simetrično razdeljeno, kot pri vseh dravidskih zgradbah.

Nekaj pa je, kar svetišče v Angkor Vatu odločno loči od podobnih v Južni Indiji: hkmerska okrasna plastika se ne spaja v arhitektonsko celoto s svojo podlago, temveč ji samo voljno služi kot njen umetniški odraz. Njene pripovedujoče upodobitve so izdelane v pravilnem ploskem reliefu; skoraj v polni

okroglini izklesani orjaški ljudje in živali so kot stražarji pravilno razporejeni ob vhodih in ob stopniščnih dostopih, orjaške kamnite kače so domiselno uporabljene kot ograje ob cestah in na mostovih. Sedmero ali devetglavo zvijajoče se kače telo krasi tudi portaine podboje in zatrepe.

Orjaški sloni-nosači, levi-čuvarji, mnogoglavne kače in prepletajoče se tropsko rastlinstvo še dopolnjujejo pestro sliko hkmerske okrasne plastike. Obrazni tipi človeških postav te umetnosti pa so, za čuda, vedno napol mongolski in napol malajski: ploščati nosovi, postrani ležeče oči, polnejše ustnice — tega prednjeindijske umetnosti ne pozna! Iste značilnosti kaže tudi glava-velikanka na osrednjem stolpu svetišča Prea-Tkol, glava Brahme s štirim obličji na stranicah stolpa. Prav verjetno je bilo to Brahmovo obličje vklesano tudi po drugih svetiščnih stolpih ter se je nekaj ducatkrat ponavljalo tudi v ostalih svetiščih Angkorja.

Vsekakor moremo po tem, kar je ostalo, soditi, da so bila angkorska svetišča izdelana prav v pravljicnem sijaju in da jih v kristalni čistosti njihovih oblik ne prekaša niti kasnejša budistična korejsko-japonska umetnost.

### ZANIMIVOSTI IZ ZNANOSTI IN TEHNIKE

● Če mimo obsevanje z rentgenskimi žarki, najpogostje v eni minuti po obsevanju zapre svoje liste. Tudi pri mesojedih rističnih sta dva znanstvenika iz Münchena z rentgenskim obsevanjem sprožila lovke rastline. Verjetno se zaradi obsevanja spremeni zmožnost prepuščanja celičnih membran, zaradi česar tekočina v rastlinah aktivira gibljive lovke.

● Mnenje, da se je množica zvezdnega prahu v zadnjih desetletjih zmanjšala, ne drži. Satelit, ki je oprem-

ljen z napravami za registriranje meteoritov, je v treh dneh prejel okoli 3000 zadelkov. V dveh urah je registriral 200 zadelkov; drugič spet v eni sami uri 35 zadelkov. To število je zelo visoko in ga lahko pojasnimo s tem, da je satelit tisti čas letel skozi ugasli meteorski tok Leonidov. Ponavadi je povprečje 3000 zadelkov v 75 dneh.

● V Sudanu so poljski arheologi izkopali rudarsko naselje in rudnik kvarcita, ki je bil v razcvetu pred kakimi 40.000 leti. Ostanke te kulture so doslej našli samo v Severni Rodoziji in v Kongu. Bivališča tega naselja so pravzaprav v pesku izkopane votline, obložene s kamnitimi bloki.

### Industrijski dim in rastline

Še vedno ni zanesljivega odgovora na vprašanje, ali glasba res ugodno vpliva na razvoj rastlin in na njihov donos. Raziskav je bilo že precej, nekateri poskusi so potrdili, drugi ovrgli izvirno domnevo.

Prav dobro pa je znano, da industrijski dim v zraku velikih mest škoduje ne samo ljudem, temveč tudi rastlinam. Pri poskusih v Ameriki so ugotovili, da dajejo rastline, ki rastejo in dozorevajo v zraku, okuženem z industrijskim dimom in z drugimi plini, povprečno za 10 odstotkov manj pridelka kot tiste na čistem zraku. Statistiki so izračunali, da znaša škoda v ameriškem kmetijstvu zaradi teh primesi v zraku okoli 325 milijonov dolarjev na leto.

## Leta terjajo več spanja

### Stoletniki na Kavkazu spijo tudi po 17 ur

Koliko ur spanja potrebuje človek? Odgovori, ki so jih doslej dali strokovnjaki, so bili precej protislovni in na splošno je veljalo mnenje, da potrebuje mlad človek sorazmerno več spanja kot starec. Ameriški zdravnik Tiller se je odločil, da bo zadevo ponovno preučil.

Svoje paciente — šlo je za 86 ljudi, ki so bili starejši od šestdeset let — je razdelil na dve skupini. V prvo je dal ljudi, ki so imeli telesne motnje kot na primer nevroze, glavobol, vrtoglavico, pomanjkanje apetita in podobno, medtem ko so bili v drugi skupini ljudje boljšega zdravja. Pokazalo se je, da spijo ljudje iz prve skupine po sedem ali manj ur dnevno, medtem ko spanje pripadnikov druge skupine nikoli ni trajalo manj kot osem ur dnevno.

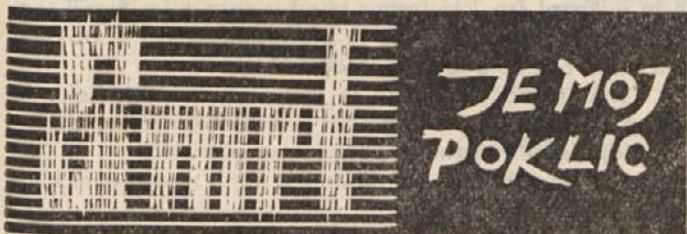
Tiller pa je sklenil iti še dalje od te ugotovitve: paciente iz prve skupine je pripravil do tega, da so podaljšali čas, ki so ga dnevno namenili spanju. Že po sorazmerno kratkem času je prišlo med pripadniki prve skupine do sprememb: večina motenj v organizmu je izginila, počutili so se bolje in bili so mnogo bolj dinamični. Tiller je glede na to sklepal, da človek z leti potrebuje več spanja in ne manj, kot je trdilo doslej precej razširjeno mnenje.

Podobne ugotovitve prihajajo tudi iz Sovjetske zveze. Sovjetski znanstvenik Cicišvilj je ugotovil, da stoletniki s Kavkaza spijo najmanj devet in največ 17 ur dnevno, medtem ko traja povprečen „nočni“ urnik od 11 do 13 ur. Ta strokovnjak sodi, da je podaljševanje spanja v starejših letih odgovor na slabljenje organizma in na neugodno učinkovanje zunanjih faktorjev.

Tudi Velika Britanija je dala svoj prispevek na tem področju. Britanski strokovnjak Moro trdi, da ni važna „količina“, to je trajanje spanja, marveč njegova „kvalifeta“. Pod tem razume tako imenovano higieno spanja, to je vrsto postelje in stalen urnik leganja in vstajanja. V tej zvezi piše: „Posteljo zase bi si morali izbirati prav tako pozorno kot si izbiramo obleke.“

ROBERT MERLE

13



Soba se je prenehala vrteti pred mojimi očmi in zdaj sem lahko videl, da na moji postelji sedi Vera. Vera s svojo roznato kožo, s počesanimi lasmi in z duhom po boljšem milu. Obrnil sem glavo, da bi jo bolje videl, tedaj pa je v hipu izginila v rdečkasti megli.

„Vera!“  
„Da?“  
„Ste vi?“  
„Jaz, da. Jaz sem, pobalin... Jaz sem, Vera. Lezi že vendar!“

„Tista noga se ni zlomila po moji krivdi, Vera. Sneg je bil...“

„Vem, vem, saj si že stokrat povedal... No, zdaj se pa le pomiri.“

Začutil sem, kako sta me prijeli za zapestje dve veliki, hladni roki.

„Zdaj pa dovolj čenčanja! Vročina ti bo narasla.“  
„Ne, Vera, nisem bil kriv.“  
„Vem, vem...“

Začutil sem tople ustnice prav pri ušesih.  
„Nič nisi bil kriv,“ je rekel neki glas. „Me slišiš?“  
„Slišim.“

Nekdo mi je položil roko na čelo. Tokrat jo je podržal malo dlje.

„Zdaj pa zaspaj, Rudolf.“  
Zazdelo se mi je, da je nekdo prijel za posteljno končnico in jo stresel.

„No!“ je rekel neki glas in odprl sem oči.

„Ste vi, Vera?“

„Jaz, kakor vidiš. Tako, zdaj pa tiho.“

„Nekdo tresse posteljo.“

„Nič ni.“

„Zakaj pa se potem postelja tresse?“

Rožnati obraz se je sklonil nadme in čutil sem duh po boljšem milu.

„Ste vi, Vera?“

„Jaz, fantek.“

„Ostanite malo pri meni. Prosim vas, Vera.“

Zaslišal sem neki zvonki smeh, potem pa me je zagrnila tema. Zajel me je val mrzlega zraka in padati sem začel v megleno globino.

„Vera! Vera! Vera!“

In zaslišal sem glas kakor iz daljave:

„Ja, Junge?“

„Nisem bil kriv.“

„Seveda ne, mein Schäfchen! Nič nisi bil kriv. Tako, zdaj pa dovolj.“

Tedaj se je neki glas razlegel čisto blizu mojih ušes. In ta glas je zvenel kakor povelje:

„Dovolj!“

In z neizmernim zadovoljstvom sem pomislil:

„Da, to je bilo povelje!“

Pred mano je stala neka senca. Potem sem zaslišal zmešnjavo prepletajočih se glasov, in ko sem odprl oči, je bila soba potopljena v črno temo. Nekdo, ki ga nisem mo-

gel videti, je nenehno stresal posteljno končnico. In na ves glas sem zavpil:

„Pustite v miru mojo posteljo!“

Potem je zavladala globoka tišina. Na lepem pa je ob moji postelji zrasel oče, ves v črnem, njegove globoke in žareče oči so se zapile vame.

„Rudolf!“ je spregovoril s svojim pretrganim glasom.

„Vstani — in pojdi — kakršen si!“

Tedaj pa se je oče pričel z neznansko naglico pogrezati v prostor, ne da bi sam napravil niti najmanjši gib, in nazadnje je bil samo še senca med drugimi sencami. Njegove noge so se daljšale in tanjšale, sprevrgel se je v Hinduja in pričel je teči, kakor so tekli drugi. Jaz sem sedel na postelji, s strojnico med nogami, streljal sem vrste Hindujev, ki so tekli proti meni, strojnica je poskakovala na žimnici in pomislil sem: „Nič čudnega, če se postelja tresse.“

Odprl sem oči in pred sabo zagledal Vera. Moja soba se je kopala v soncu in rekel sem:

„Najbrž sem malce zaspal.“

„Malce, da!“ je rekla Vera.

Potem je še dodala:

„Si lačen?“

„Sem, Vera.“

„O, dobro, dobro, vročina je torej padla. Spet si se vso noč drl, fantek moj.“

„Torej je noč že minila?“

Zasmejala se je.

„Kje neki, kaj bi minila! Samo sonce se je zmotilo in prišlo...“

Gledala me je, kako jem. Ko sem pojedel, je pospravila pribor in krožnike, potem pa se je sklonila in potisnila odejo pod žimnico. Videl sem njene lepo počesane svetle lase in preplaval me je duh po boljšem milu. Ko se mi je z



## Vzgoja otrok naj služi oblikovanju njihove osebnosti

Neka specialistka za otroško psihologijo in pedagogijo je zbrala večje število nasvetov za starše, kako naj vzgajajo svoje otroke in pomagajo pri oblikovanju njihove osebnosti. Iz njenega dela povzemamo nekaj priporočil, ki se bodo v praksi izkazala zelo koristna.

● Za začetek eno od važnih vzgojnih pravil: Ne prepričajte se o otrocih v njihovi prisotnosti in ne mislite, da vas ne poslušajo, opazujejo in razumejo. V prisotnosti manjših ali malo večjih otrok je treba vedno govoriti samo stvari, ki jih lahko poslušajo, ne da bi jim škodile ali jih psihično razburile. Ogičajte se komentarjev in žalitev na račun drugih ljudi in ne razpravljajte o problemih, ki se tičejo otrok samih! Če morate otrokom povedati resne, važne ali potrebne stvari, je treba to napraviti na primeren način, neposredno, ter poudariti, da se obračate nanje osebno.

● Drugo pravilo: Nikoli jim preprosto ne recite: 'Ne smeš delati tega,' če ne morete dati 'ampak ono drugo'. Prepovedi brez razloga so vedno zaman in včasih celo škodljive. Četudi jih otrok od časa do časa uboga, pa v sebi vendarle goji čustvo upora, ki izvira iz samega sistema prepovedanega. Vsakokrat ko je mogoče, je treba dati utemeljitev za prepoved, kar za dandanašnje kritične otroke velja še posebej.

● Še en nasvet: Ne norčujte se iz otroka in ne bodite sarkastični; ne smejte se otroku, ampak z njim! Odrasli čestokrat pozabljajo, da imajo tudi tako imenovani »strašni otroci« svojo lastni ponos, na katerega so zelo občutljivi. Lahko jih kmalu ranite z ironijo (ki je otrok sicer v večini primerov ne razume), mislite, da se iz njega norčujete, da ga »okoli prinašate«, kot navadno pravimo. Duhovita opazka, ki jo odrasli razume, utegne otroka samo raniti. Z otroki je treba govoriti resno, če pa se že smejemo, se smejimo z njimi. S tem jih postavimo na isto raven z nami samimi, kot dobre prijatelje.

## O mrzlih nogah

Če vas pozimi pogosto zebe v roke in noge, je to znak, da je preskrba s krvjo v teh delih nepopolna. S tem dejstvom pa se ne smete kar preprosto sprijazniti.

Zdravniki so ugotovili, da mrzle roke in noge navadno spremljajo boleznj presnove. Potem ko so pozdravili te bolezni, se bolniki tudi nad mrzlimi rokami in nogami niso več pritoževali. To pomeni, da slabo prekrvljenje okončin ni odvisno le od obtoka ali srca, temveč tudi od presnove v človeškem telesu. Mnogokrat so zaprtje, gnojni zob ali ogrojeni mandlji krivi teh težav.

Razumljivo je torej, da pri kronično mrzlih rokah ali nogah toplo oblačila in obuvala ne bodo pomagala. Potreben je temeljit zdravniški pregled, ki bo odkril pravi vzrok te nevroze. Bolezen, ki jo na ta način odkrije zdravnik, je navadno vzrok tudi raznim drugim nevrozostim.

Hladne noge nam pogosto preženejo spanec. V lažjih primerih pomaga ogrevanje ali, kar je še bolje, izmenične tople in mrzle kopeli nog.

V težjih primerih, t. j. pri resnih motnjah krvnega obtoka pa je bolje, če te izmenične kopeli opustimo, ker so zdravniški ugotovili škodljive posledice. To velja zlasti za tiste, ki ne morejo prehoditi daljše poti, ne da bi začutili bolečine v nogah. Tak človek naj se nikar sam ne zdravi, temveč naj gre k zdravniku.

Posledice slabega obtoka so mnogokrat tudi ozeblina, ki rade nastopajo v prehodnem času, torej ne pri ostrem mrazu, temveč v vlažnem, južnem vremenu. Poznamo različna mazila, ki poživijo obtok, vendar samo na tistem mestu, kamor jih nanesemo.

glavo malo bolj približala, sem vzdignil roke in jo objel okrog vratu.

Nič se ni otepala. Obrnila je obraz proti meni in me pogledala.

„No, prave dragonske navade!“

Nisem se zganil. Znova me je pogledala in zdaj ji je smeh zamrl na ustnicah. Spregovorila je tiho, z očitkom v glasu:

„Tudi ti, fantek?“

V hipu je njen obraz postal žalosten in utrujen. Čutil sem, da bo spet spregovorila, da bi rada še nekaj povedala, in umaknil sem roke.

Pobožala me je z roko in prikimala:

„Seveda, seveda.“

S tišjim glasom pa je dodala:

„Ampak pozneje.“

Otožno se je nasmehnila in odšla. Gledal sem, kako je odhajala. Sam sebi sem se čudil, da sem jo pripravil do tega. Toda igra se je pričela, nisem se mogel več umakniti. In nisem vedel ali me to veseli ali ne.

Popoldne mi je Vera prinesla časopise in pošto iz Nemčije. Med drugimi mi je pisal tudi doktor Vogel. Pismo je potovalo do mene tri mesece. In v pismu je pisalo, da mi je umrla mati. Isto sta mi poročali tudi drugi dve, manjši pismi: pisali sta Berta in Gerda. Njuna pisava je bila slaba, pismi polni napak.

Doktor Vogel mi je tudi sporočil, da je odslej on naš skrbnik, da je moj sestri zaupal ženi strica Franza in da je trgovino prevzela posebna uprava. Kar se tiče mene, prav dobro razume moje patriotske nagibe, ki so me pognali v vojsko, vendar pa mora pripomniti, da je ta moj nenadni beg nakopal ubogi materi veliko skrbi in da je ta beg, bolje rečeno to dezerterstvo moji materi prav gotovo poslabšalo bolezen in morda celo pospešilo njen konec.

## Zelju častno mesto

Marsikdo se bo nasmehnil, češ zelje je jed za slabe čase. Če pa bi vedeli, kako zdravilen učinek ima, se ne bi tako prizanesljivo smehljali. Ker je ta rastlina zelo odporna, jo imamo lahko dolgo časa na jedilniku. Vsebuje mnogo kalija, kalcija, nekoliko

žvepla, beljakovin in ogljikovih hidratov in mnogo vitamina C. Boršč, ruska enolončnica z zeljem, je v mnogih predelih Rusije še danes pozimi edini vir vitaminov.

To pa še ni vse. Ameriški znanstveniki so odkrili v zelju snovi, ki zdravilno vplivajo na čir. Te snovi pa niso vitamini, temveč mešanica hormonov, ki preprečujejo tvorbo želodčnega čira in čira na dvanajsterniku in zdravijo že nastale čire. Neki francoski zdravnik je to odkril že pred 70 leti in je dal zelju ime »zdravnik malih ljudi“.

Specialisti za želodec in črevesne bolezni so zato po vsem svetu začeli ceniti zelje. Svojim bolnikom, ki so bolehal na čiru, so dajali piti sok zelja, in sicer sok ene zeljnate glave dnevno. Ta sok pa ni teknil vsem bolnikom, čeprav je bil mešan s sadnim sokom.

Še boljše je zelje v drugi obliki, kot kisl zelje. Le pomislimo, kako tekne h krvavici. To je pravzaprav zelje v plemenitejši obliki. Tudi kisl zelje še vsebuje mnogo C vitamina. Pri nastanku kislega zelja sodelu-

jejo mikroorganizmi dveh vrst: bacil mlečne kisline in glive kvasovke. Ti zatirajo in preprečujejo razvoj gliv plesnivk. Bakterije mlečne kisline razvijajo namreč mlečno kislino in acetilholin, kvasovke pa tvorijo aromatske snovi. Kislo zelje pa vsebuje več kot 1 odstotek mlečne kisline.

Že pred sto leti je ruski učenjak Menčikov prisojal bacilu mlečne kisline velik pomen pri preprečevanju procesov gnitja v črevesju. Trdil je celo, da je tam, kjer jedo mnogo kislega zelja, mnogo starih ljudi zdravih. Ta trditev ima znanstveno osnovo, saj že omenjeni acetilholin širi žile in torej povečuje prekrvljenje. Mlečna kislina pospešuje razvoj črevesne flore v debelem črevesu. Razvoj bolezenskih bakterij je otežkočen, zdrave koli bakterije pa lažje delujejo. Te koli bakterije so nekakšni »cestni pometlačji« debelega črevesa in istočasno proizvajajo za naše telo nujno potrebne snovi, na primer vitamine.

Mlečna kislina sodeluje tudi pri razkroju hrane. Pomaga telesu, da vsrka vitamine, ki jih je sprejelo s hrano.

Gotovo niste mislili, da je zelje tako koristno. Se bojite, da boste dobili čir? Jejite zelje, pa bo skrb odveč.

## Razsvetljava v stanovanju

V nobenem letnem času ne občutimo bolj kot pozimi, ka vstajamo zjutraj še v temi in ko se mrak prikraje v naše domove že ob štirih popoldne, kaj pomeni dobra razsvetljava za dobro počutje v stanovanju, na delovnem mestu in povsod drugod.

Razsvetljava v stanovanju je odločilnega pomena za prijetno dožemanje predmetov, opreme in ljudi v prostoru. Soba je lahko še tako lepo smotrno opremljena, toda napačna razsvetljava lahko povsem izbrše vse njene kvalitete.

Da dosežemo pozitiven učinek razsvetljave v prostoru, ni nujno potrebno, da se vsa soba utaplja v svetlobi, pač pa je važno, da so viri svetlobe razporejeni in oblikovani tako, da svetloba in senca jasno izražata plastiko predmetov in prostora. Tega običajno ne moremo doseči z eno samo svetilko, ampak le s kombinacijo več vrst svetilk na različnih mestih v prostoru, s čimer bomo zadovoljili tri osnovne zahteve glede dobre razsvetljave: splošna osvetlitev prostora naj bo zadostna; posamezna mesta, kjer potrebujemo več luči, posebej osvetljena; nobena svetilka nam ne sme bleščati.

Najmočnejšo direktno svetlobo dajejo svetilke odprtega tipa s senčnikom iz neprozornega materiala (kovina), ki svetlobo usmerjajo v glavnem navzdol. Nekoliko mehkejša je pretežno direktna svetloba, t. j. svetloba, ki jo dajejo svetilke odprtega tipa z delno prosojnim senčnikom (steklo, tekstil, plastik), ki sicer svetlobo v glavnem usmerjajo, delno pa jo skozi senčnik le puščajo v prostor.

Tretja vrsta svetil daje enakomerno razpršeno svetlobo. To so svetilke zaprtega tipa (v obliki krogle ali drugih zaprtih oblik) iz prosojnega materiala (steklo, tekstil, plastik), ki svetlobo v enaki meri razpršujejo na vse strani.

Kljub vsemu pa upa, da bom na fronti vestno upravljaval svoje naloge, vendar ne smem pozabiti, da bo tudi vojne nekoč konec in da me doma čakajo nove, vse drugačne naloge.

Pismo sem skrbno zganil in ga spravil v listnico. Razgrnil sem časopise in prebral vse, kar je pisalo o vojni v Franciji. Nato sem jih spet zganil, jih vtaknil nazaj v ovojnice in jih odložil na stol zraven postelje. Potem sem prekrizal roke in se zazrl skozi okno. Gledal sem, kako se sence na ravnih strehah podaljšujejo.

Prišel je večer in spal sem z Vera.

Vrnil sem se na palestinsko fronto, bil sem znova ranjen, pohvaljen in odlikovan. Ko sem se potem vrnil v strelske järke, so mi dodelili čin nižjega oficirja, čeprav sem bil še nedoleten. Kmalu nato so Güntherjev odred priključili 3. konjeniški diviziji, ki ji je poveljeval turški polkovnik Essad beg in se je udeležila napada na trdnjavo Es Salt, ki so jo Arabci predali Angležem.

Bitka je bila težka. Morali smo popustiti, se vkopati v pesek, po osemindesetih urah boja na nož pa je trdnjava vendarle padla.

Naslednjega dne so me prebudili zamolkli udarci po bobnih. Stopil sem iz svoje sobe, sonce me je oslepilo in nasloniti sem se moral na neki zid. Oči sem skoraj čisto priprl. In takole skozi priprte veke sem zagledal bleščajočo se, belo množico Arabcev, ki so tam stali nepremično, tiho in gledali nekam v zrak. Tudi jaz sem dvignil glavo in zagledal kakih štirideset Arabcev, ki jih je sonce osvetljevalo od zadaj. Glave so imeli sklonjene proti ramam, nekako čudno so se vrteli v zraku, ko da bi takole bosonogi poplesavali po glavah gledalcev. Počasi so se njihovi gibi umirili, a ne docela, še naprej so se vrteli in se pozibavali nad trogom. Zdaj sem jih videl v obraz, zdaj od strani. Na-

pravil sem nekaj korakov naprej, sredi sončne bleščave se je prikazal črn, kvadratast vhod v neko hišo. Stopil sem v ta črni kvadrat, objel me je blagodejen hlad in povsem sem odprl oči. Šele tedaj sem opazil vrvi.

Turški tolmač Sulejman je stal malo naprej. Roke je imel prekrizane na prsih, gledal je zaničljivo in jezno.

Stopil sem k njemu in pokazal na obešence.

„Eh!“ je vzkliknil in nagubančil obrvi nad svojim kljukastim nosom. To so uporniki Emira Feisala.“

Pogledal sem ga.

„... Da, velikači, ki so Es Salt predali Angležem. To je še skromen vzorec, mein Freund! Njegova ekselencija Džemal paša je res preveč usmiljenega srca! Po pravici povedano, vse po vrsti bi jih bilo treba pobesiti!“

Pogledal me je in neslišno razklenil svoje bele zobe: „Vse Arabce!“

Da, odkar sem bil v Turčiji, sem videl že veliko mrtvih. Ti obenenci pa so name učinkovali nekako čudno, zoprno. Obrnil sem jim hrbet in odšel.

Zvečer me je dal poklicati rittmeister Günther. Sedel je v svojem šotoru, na nizkem zložljivem stolčku. Stopil sem v prostor in ga pozdravil. Pomignil mi je, naj svojo držo sprostim, in ne da bi mi kaj rekel, se je še naprej poigral s prekrasnim arabskim bodalom s srebrnim držajem, ki ga je obračal na vse strani.

Čez nekaj trenutkov je prišel poročnik von Ritterbach. Bil je sila visok in suh kakor trska, imel je košate črne obrvi, ki so mu silile prav na sneca. Rittmeister mu je segel v roko, ne da bi ga pogledal:

„Prekleta težko raboto boste imeli nocoj, poročnik. Turki pripravljajo kazensko ekspedicijo proti neki arabski vasi tu blizu. Proti vasi, ki se ni obnašala posebno lepo, ko so Angleži pregnali Turke iz El Salta.“

(Nadaljevanje sledi)



# za oddih in razvedrilo

J. STEINBECK:

# Robbie

Že nekaj mesecev je miss Morgan nameravala obiskati Juniusa Maltbyja. Zgodbe, ki so jih pripovedovali o njem, in srečanje z njegovim sinom so zbudile njeno radovednost.

Maltbyjeva farma je bila približno dve milj oddaljena od vasi. Miss Morgan ni bila še nikoli tam, a jo je kljub temu takoj našla. Farne ni bilo mogoče zgrešiti. Trudni plotovi so se pod težo ovijalk nagibali na cesto. Sadno drevje je iz pragozda zeli iztegovalo svoje posušene veje. Večverice in zajčki so pred nogami miss Morgan preplašeno švigali v grmovje in gruleči golobi so s frfotajočimi krili leteli na varno. V veliki podivjani hruški je vreščala cela jata šoj. Zraven gosto zaraščene bresta je miss Morgan odkrila za mahom poraščeno skodlasto streho Maltbyjeve hiše. Hiša je bila mrtvaško tiha, kot da bi stala prazna že sto let.

»Kako zapuščeno in propadlo,« je pomislila miss Morgan, »in vendar kako čudovito zaslanjano in ljubko hkrati!« Skozi mali vhod je stopila na dvorišče in z odprtimi usti kot prikovana obstala. Sredi dvorišča je bil v zemljo zabit močan kol, nanj pa je bil z vrvjo privezan razcapan star mož. Drugi mož, mlajši in manjši, in skoraj še bolj zanemarjen, je k nogam ujetnika nalagal drva. Miss Morgan se je trepetaje umaknila za hišo. »Kaj takega se vendar ne dogaja več!« se je mirila. »Saj sanjam!« In tedaj je zaslišala pogovor obeh mož.

»Kmalu bo deset,« je dejal eden in ujetnik je odvrnil: »Ja, in pazi, ko boš prižgal! Počakaj, dokler ne boš popolnoma prepičan, da prihajajo!« Miss Morgan je skorajda zakričala od olajšanja. Rahlo opotekaje se je stopila izza hiše. Mož, ki je nalagal drva, se je obrnil. Prvi hip je bil videti presenečen, toda hitro si je opomogel in se globoko priklonil.

»Jaz sem učiteljica,« je brez sape dejala miss Morgan. »Bila sem na sprehodu in sem zagledala hišo. Najprej sem mislila, da gre za res!«

Junius se je smehljaj. »Seveda gre za res. Veliko bolj zares, kot menite. Že sem mislil, da spadate k rešiteljem. Veste, rešitev te uboge duše zapade ob desetih.«

Iz vrb pod hišo se je zaslišalo divje lajanje. »Ah, to morajo biti rešitelji,« je dejal Junius. »Sicer pa, oprostite... miss Morgan, kajne? Jaz sem Junius Maltby. In ta gospod je naš prijatelj. Danes je predsednik Združenih držav in ga bodo Indijanci čez nekaj minut skušali sežgati.«

»Prekleta neumnost,« je dejal »predsednik« prijazno. Miss Morgan se je zasmejala. »Ali smem prisostvovati rešitvi, mr. Maltby?«

»Mr. Maltby? Oho, madame, jaz nisem mr. Maltby, jaz sem celo plemo Indijancev.« Lisice so znova zalajale. »Ostanite pri stopnicah,« je dejalo indijansko plemo. »Tam vas ne bodo zamenjali z Indijanci in ne boste v nevarnosti, da bi vas zaklali.« Nato je napeto pogledal proti reki. Neka vrba se je silovito stresla, Junius je potegnil z vžigalico po hlačah in prižgal les pod predsednikom. Ko so okoli kola švigali v zrak plameni, je hotelo vrbe raznesti in z njih so poskakali celi gozdi tulekih dečkov. Tolpa je prihrumela, oboroženi najmanj tako strašno in s tolikimi različnimi predmeti kot Francozi, ko so jurili na Bastiljo. Vročične roke so razmetale ogenj, odvezale vrvi in predsednik je srečno osvobojen in rešen stal pred svojimi rešitelji. Obred, ki je sledil, ni bil nič manj impozanten kot rešitev sama. Dečki so stali v pozoru v vrsti in salutirali, predsednik pa je stopal od enega do drugega in vsakemu pripel odlikovanje, na katerem je pisalo JUNAK. Igra je bila pri kraju.

»Prihodnjo soboto bodo zlikovci, ki so zakrivali ta zločinski napad, obešeni,« je objavil Robbie. »Zakaj pa ne danes? Obesimo jih vendar kar zdaj!« so zakričali drugi.

»Ne, ljudje! To ne gre. Najprej moramo vse pripraviti. Potrebujemo vislice.« Obrnil se je k očetu. »Mislim, da vaju bomo morali oba obešiti.« Nekaj trenutkov je meril s pogledom miss Morgan, potem ji je podaril življenje.

Ta popoldan je bil eden najlepših, kar jih je miss Morgan kdaj doživela. Dečki so ji na veji pri potoku določili častno mesto in fantje v njej kmalu niso več videli svoje učiteljice. Nekega dne so obiskali šolo člani šolskega odbora. Po kosilu je imel mr. Whiteside govor in je učence pozval k resnemu delu. Bil je to običajen, neboleč govor, kakršne je imel že leta. Starejši učenci so nato spodobno odšli iz razreda, brž ko so bili zunaj, pa so z oglušujočim tuljenjem planili drug na drugega, kot da bi se hoteli pobiti.

John Whiteside je stresel miss Morgan za roko: »Se nikoli nismo tukaj imeli učiteljice, ki bi držala lepši red,« ji je dejal prijazno. »Mislim, da bi bili v zadregi, če bi vedeli, kako zelo vas imajo otroci v čišlih.«

»Saj so pa tudi čudoviti!« je skromno dejala miss Morgan. »Res, zelo so pridni.«

»Seveda,« ji je pritrdil John Whiteside. »Kaj pa dela mali Maltby?«

»Oh, to je zelo živahen deček. Nenavaden otrok. Mislim, da je zelo inteligenten.«

»Na seji smo govorili o njem, miss Morgan. Saj veste, njegovo družinsko življenje ni, kot bi moralo biti. Opazil sem, da ubogi fant nima skoraj ničesar na sebi.«

»No, ja... razmere seveda niso povsem normalne,« je dejala miss Morgan previdno, kajti vedela je, da mora Juniusa braniti. »Toda slabe, veste, slabe niso.«

»Kupili smo fantu nekaj starih oblek, in če ga hočete poklicati, mu jih bomo dali.«

Potem je stal Robbie pred njimi. Nepočesani lasje so mu padali na čelo in njegove oči so se še svetile od divje igre na prostem. Člani šolskega odbora so ga dobrohotno opazovali in se trudili, da ne bi preveč očitno motrili njegovih oguljenih oblek. Robbie se je plaho oziral okrog sebe.

»Šolski odbor ti hoče nekaj podariti, Robert,« je dejala miss Morgan. »Potem je stopila predenj predsednica odbora miss Munroe in mu položila v roke zavoj. «Kakšen čeden majhen deček!«

Robbie je položil zavoj previdno na tla in sklenil roke na hrbtu.

»Odpri zavoj, Robert!« je dejala miss Munroe. »Kje pa je tvoja oli-

ka?« Robbie jo je čemerno pogledal. »Ja,« je dejal in odvezal vrvico. Srajce in hlače so ležale razgrnjene pred njim. Brez razumevanja je strmel vanje. Nato se je nenadoma zavedel, kaj pomenijo. Obraz mu je zalila rdečica. Kot ujeta žival je plašno gledal okoli sebe in že je šnil skorzi vrata. Na tleh je ostal kupček oblek.

Miss Munroe se je vprašujoče obrnila k učiteljici: »Kaj mu je vendar?«

»Mislim, da ga je sram,« je odvrnila miss Morgan.

»Toda zakaj? Kaj nismo bili prijazni z njim?«

\*

Kmalu nato so se začele počitnice. Miss Morgan jih je hotela preživeti v Los Angelesu. Ko je neko popoldne čakala na avtobus, je zagledala nekega moža in majhnega dečka. Nosila sta cenene nove obleke in hodila, kot da bi imela ranjene podplate. Ko sta se ji približala, je miss Morgan natančneje pogledala fanta in spoznala v njem Robbieja. Imel je nesrečen in čemeren obraz.

»Robert!« je vzkliknila miss Morgan, »kaj se je zgodilo? Kam greš?«

Odgovoril ji je Robbiejev spremljevalec. »V San Francisco greva, miss Morgan.« Prestrašeno ga je pogledala. Bil je Junius Maltby. Zrl je vanjo s pogledom globoke nepomogljivosti.

»Gresta na počitnice?« je vprašala miss Morgan.

»Ne,« je odvrnil Junius. »V mesto greva, za stalno. Knjigovodja sem, miss Morgan, ali vsaj bil sem to pred dvajsetimi leti, predno sem moral prevzeti farmo svojega očeta. In zdaj, zdaj se vračam v mesto in v službo.« Njegov glas je zvenel žalostno in izmučeno.

»Toda zakaj vendar? Čemu iskat službo?«

»Glejte,« je začel brez ovinkov, »niti pojma nisem imel, da fantu škodujem. Na kaj takega nisem nikoli niti pomislil. Pa bi bil moral vedeti. Saj vendar tudi vi menite, da fant ne sme odraščati v revščini? Saj razumete to, kajne? Nisem vedel, kaj ljudje govore o meni.«

Miss Morgan je bila zelo razbujena. Šlo ji je na jok. »Menda vendar ne verjamete vsega, kar so vam pripovedovali neumni ljudje?«

Junius jo je začudeno pogledal. »Seveda ne. Toda saj vendar veste tako dobro kot jaz, da otrok ne sme odraščati kot divja žival, kajne?«

V daljavi se je prikazal avtobus. Junius je pokazal na svojega sina. »Ni hotel zraven. Zbežal je in se skrivil v gričih. Sele včeraj ponoči sem ga našel. Veste, predolgo je živel kot divja žival. In potem, miss Morgan, saj še sploh ne ve, kako lepo bo v San Franciscu.«

Avtobus je obstal. Junius in Robbie sta vstopila in se usedla čisto zadaj. Miss Morgan je že hotela sestiti k njima, pa si je premislila. »Seveda,« si je dejala, »seveda hočeta biti v tej uri sama.«

## Za dobro voljo

Korenčkov dedek si je priskrbel najnovejši naglušni aparat, ki ga pri nošenju sploh ni opaziti. Čez nekaj dni se je vrnil v prodajalno in ni mogel prebraviti prednosti nove naprave. »Stavil bi, da so tudi vaši domači tako navdušeni,« je menil prodajalec. »Oh, ti sploh nimajo pojma, kako dobro slišim,« se je namuznil dedek. »V zadnjih dveh tednih sem že dvakrat spremenil svoj testament!«

Bogataš, ki je bil zrasel na deželi, je naprosil svojega bivšega soseda, kmeta Sullivana, naj bi v poletnih mesecih sprejel njegovega sina, ki naj bi delal na farmi.

Sredi julija se je skrbni oče pozanimal, kako se fant kaj obnese. »No, takole,« je rekel kmet. »Če bi imel vaš sin še tretjo roko, bi potreboval še tretji žep v svojih hlačah.«

Pred kletko orangutanove samice in njenega mladiča se je zbrala množica gledalcev. Kadar je hotel mali plezati po kletki, je stara samo ravnodušno stegnila roko in ga potegnila nazaj.

»Poglej jo no, opico,« je rekla neka žena prijateljici, »kako zadovoljna je videti.«

»Kaj ne bo zadovoljna?« je odgovorila ta. »Saj ima to, kar bi si želela vsaka mati — štiri roke.«

Štiriletni Andrejček je s sedemletno Miciko na dvorišču opazoval kokoš in petelina, ki sta glasno kodakala. Razložila sem jima, da kokoš vedno tako naznani, da je znesla jajce. Andrejček začuden: »Pa saj petelinček ne znese jajčka, dere se pa še bolj glasno kot kokoš?« Nato ga je sestrica postrani pogledala: »Saj — takšni ste moški!«

Bolnik se je zbudil iz narkoze in slabotno zašepetal belobradnemu možu, ki se je sklanjal nadenj: »Gospod doktor, ali je operacija dobro uspela?« — »Kakor se uzame,« je bil odgovor, »jaz sem sveti Peter.«

Nadica je z mamicco obiskala tetko, da bi videli novega bratranca. Z zanimanjem je opazovala, kako je tetka nabranila sinčka. Malo nato se je z medvedkom igrala »mamo in otroka.« Nenadoma je odpela oblačilce in dokaj zaman iskala po zgornjem životu. Potem je vzdihnila: »Medo, mamica nima nič. Boš pač dobil dudko.«

Neki možakar hiti proti dvigalu: »Hitro, hitro! Zapeljite me v šesto nadstropje!«

»Ni šestega nadstropja, samo pet etaž ima ta stavba,« mu odvrne službujoči.

»Dobro, dobro! Potem me pa peljite dvakrat v tretje nadstropje.«

»Kaj vas je privedlo v zapor?« »Čista pozabljenost.« »Kako naj to razumem?« »Pozabil sem spremeniti številko, ko sem prodajal avto.«

Ves prestrašen je prišel pacient k psihiatru.

»Gospod doktor, strahotno sem sanjal...« je pričel nervozno, »sanjalo se mi je, da sem bil v družbi z najmanj stotimi leptoticami, postavnicami, razgaljenimi. Joj, joj, bilo je grozno...«

»Kako grozno?« »Ker sem bil tudi jaz ženska!«

Dva tatova srečno pobrišeta s polno vrečo nakradenih stvari.

»Dajva no, malce preštejva, koliko sva danes prisluzila,« pravi eden. »Pojdi k hudiču! Jaz sem utrujen. Počakajva do jutri, saj bo v časopislu.«

Nekega vinskega bratca so vprašali, kaj bi si želel, če bi mu izpolnili tri želje.

»Najprej pivo, toliko, kolikor bi ga sploh mogel spiti!«

»Kaj še?«

»Nato klobase, do sitega.«

»In tretje?«

»Če dobro premislim, bi pravzaprav še nekaj piva ne škodilo.«

## Anekdote

Angleški kralj Jurij IV. je bil velik veseljak in je čez vse lju-bil neprisiljenost. Ko je bil še prestolonaslednik, je za izbrano omizje priredil pojedino. V tem krogu je polkovnik Hamlyn pripovedoval zgodbo, v kateri je neki ugledni plemič igral sila čudno vlogo. Juriju zgodba očitno ni bila pogodu, ker je na koncu zliil polkovniku čašo vina v obraz rekoč:

»Nič niste vredni, Hamlyn, ker pripovedujete take reči!«  
V grobnem molku, ki je nastal, se je polkovnik Hamlyn moral naglo odločiti. Na dvoboj Jurija ni mogel izzvati, ker bi to bila veleizdaja, žalitev pa spet ni mogel požreti. Tedaj mu je šinila v glavo odrešilna misel. Napolnil je svojo čašo do roba, se poklonil princu in zliil vino svojemu sosedu v obraz z besedami:

»Naj gre napitnica njegove kraljevske visokosti naprej!«  
Bistroumna rešitev je zadrego spremenila v navdušenje, gostje so si z užitkom zliivali vino v obraz, prestolonaslednik pa je polkovniku posebej nazdravil.

Wellingtonski vojvoda, ki se je pravzaprav pisal Arthur Wellesley, zmagovalec nad Napoleonom pri Waterlooju leta 1815, je bil zelo strog poveljnik in ga vojaki niso prav nič marali. Nekoč je padel v globok kanal in bi utonil, da ga ni izvlekel neki mimoidoči vojak. Wellington ga je vpraševal, kako naj se mu oddolži.

»Največjo uslugo mi napravite, če nikomur ne poveste, da sem vas rešil,« je odgovoril vojak.

»Zakaj pa to!« se je Wellington čutil nad njegovo skromnostjo.

»Če tovariši zvedo, da sem vam rešil življenje, me bodo vrgli v isti kanal,« je pojasnil vojak.

H. SEIDELBAST:

## Zobna ščetka

Tudi na Škotskem je klubov kol peska na morskimi obali, le da niso tako imenitni kot v Londonu. Tudi cenejši so. Tam ne nosijo fraka, ne pijejo whiskyja s sodo, temveč sodo z whiskyjem, in se ne pogovarjajo o najnovejši modi, temveč govorijo o zadnjem povišanju stanarine, ki je bilo pred petdesetimi leti, in o ceni jajc, ki se je v tistem časovnem razdobju dvakrat zvišala po en peni.

Tudi MacPetten iz Aberdeena je bil član enega teh klubov. Ta klub je imel častni naziv »Varčuj, kjer moreš« in MacPetten se je dokopal celo do stolčka v tem klubu.

Mar je bilo torej čudno, da je bil MacPetten celo za škotske razmere živ vzor načrtnosti?

Pred kratkim je odšel MacPetten k ščetkarju.

»Kaj bo dobrega?« je vprašal mojster.

MacPetten je položil na mizo zobno ščetko. Na njej je bil kvečjemu še kak duca od starosti ohromelih ščetin, ne več.

»Sivar je lakale,« je dejal MacPetten. »Odpornost držaja je zobne ščetke ni v pravem sorazmerju z odpornostjo ščetin. Zaradi tega sem si mislil, da bi ne bilo slabo, če bi mi na stari ročaj izdelali nove

ščetine, tako da bo obnovljena ščetka lahko še dolga leta služila svojemu namenu.«

»Aha!« je rekel mojster.

»Povejte mi, prosim, kolikšna bi bila najvišja cena za nove ščetine!«

Mojster je bil vaju nenavadnih naročil svojih strank.

»No,« je dejal po kratkem premisleku. »Tole bi vam opravil za deset penijev.«

»No, vidite!« je začel MacPetten. »Nova ščetka pa stane najmanj dvajset penijev! Dragi mojster, mislim, da vam bom kmalu prinesel naročilnico.«

»Naročilnico?« je vprašal ščetkar. »Saj ne potrebujem nobene naročilnice. Puslíte ščetko kratko malo tu in pridite čez tri dni ponjo!«

MacPetten pa je zmajal z glavo.

»Kaj pa mislite!« je dejal. »Prišel sem se k vam samo neobvezno informirat glede cene in tako. Zdjaj potrebujem še soglasje.«

»Soglasje? Čigavo soglasje?« se je začudil mojster.

»No, soglasje vseh članov našega kluba,« je rekel MacPetten dostojansveno. »Ta ščetka je namreč klubska!«



# Naraščanje svetovnega prebivalstva

postavlja pred težke probleme tudi graditelje stanovanj

Človeštvo preživlja danes tako imenovano eksplozivno, kar pomeni, da število svetovnega prebivalstva narašča čedalje hitreje. Ta razvoj poraja vrsto težkih problemov; posebno velja to glede preskrbe svetovnega prebivalstva z zadostnimi količinami prehrane, prav tako pa se problemi pojavljajo tudi z ozirom na gradnjo stanovanjskega prostora. Zato se strokovnjaki bavijo z najrazličnejšimi načrti, da bi naloge, ki jih jim stavi dejstvo, da je na svetu vsako leto za mnogo milijonov novih ljudi, rešili čim bolj uspešno in zadovoljivo.

V zvezi z gradnjo stanovanj sta zasnovana dva ameriška tehnika zanimive načrte za bodoča naselja, ki naj bi bila sestavljena iz nebotičnikov, razporejenih v krogu. Po tej zamisli naj bi tam, kjer so potrebna nova naselja, gradili stonadstropne nebotičnike v kolobarju, znotraj katerega bi bile zelene površine ter objekti za razvedrilo in oddih. Avtomobili bi se morali umakniti na rob takega mestnega naselja, v katerem bi se ljudje vozili s kolesi, s podzemsko železnico in na premikajočih se pločnikih.

Statistiki so izračunali na podlagi doseganega prirastka, da se bo število prebivalstva Amerike v prihodnjih desetih letih

povečalo za nadaljnjih 30 milijonov ljudi. Z ozirom na celo vrsto prometnih in drugih problemov v tej zvezi ameriška tehnika sodi, da bi bilo najbolje, če se sedanja milijonska mesta ne bi širila v nedogled, marveč bi raje gradili povsem nova samostojna naselja.

V vsakem izmed prej omenjenih nebotičniških kolobarjev bi stanovalo okoli 10.000 prebivalcev. Stonadstropni nebotičniki bi bili razporejeni v krogu s premerom poldruga kilometra. V tem krogu bi bili parki, razna športna igrišča, plavalni bazeni, umetni ribniki in razne druge naprave za oddih in razvedrilo.

## RADIO PROGRAM

### RADIO CELOVEC

#### I. PROGRAM

Poročila: 5.45, 6.45, 7.45, 12.30, 16.45, 20.00, 22.00  
Dnevne oddaje (razen nedelje): 5.55 Kmečka oddaja — 6.00 'estra mešana — 7.55 Gospodarske vesti — 9.00 Poudar v nate — 10.03 Za gospodinjstvo — 11.10 Ljudske viže — 11.45 Oddaja za podeželje — 12.00 Opoldanski zborovi — 12.40 Deželna poročila — 13.05 Opoldanski koncert — 14.00 Objave — 14.55 Posebej za vas — 16.00 Glasba zale — 16.55 Kultuma poročila — 17.00 Popoldanski koncert — 18.45 Pestro mešana — 18.55 Lokalni šport — 19.30 Odmev časa — 20.10 Deželna poročila.

Sobota, 17. 12.: 8.05 Domači vrh — 8.45 Knjige za božično darilo — 14.15 Pozdrav nate — 15.30 Slepí lev iz San Marco, roman — 16.00 Poznaš Koroško — 18.00 Kul-

## Bogata izbira voščil

za božične praznike  
in novo leto  
s slovenskim besedilom  
v knjigarni

„Naša knjiga“

Celovec, Wulfengasse

turni razgledi — 18.25 Kjer pojejo, ostanemo — 19.10 Odmev časa — 20.20 Staro pismo, pripovedka — 20.50 Orkestralni koncert.

Nedelja, 18. 12.: 8.05 Kmetijska oddaja — 9.05 V gosteh pri Estherju in Abiju Otarinu — 11.00 Dopoldanski koncert — 12.45 Ogladalo mestnega gledališča — 13.00 Operni koncert — 13.45 Advanina legenda — 14.30 Pazdrav nate — 16.30 Križem po svetu, križem skozi čas — 18.05 Lepo pelje, lepo zvenenje — 19.00 Nedeljski šport — 20.10 Pridi k srečanju.

Ponedeljek, 19. 12.: 8.15 Dva brez milosti, roman — 8.45 Narodna glasba drugih dežel — 15.15 Komorna glasba — 15.45 Koroški knjižni kotiček — 18.15 Tisk in gospodarstvo — 18.25 a vas, za vse — 18.35 Mladina in film — 20.20 Vsakdanji problemi pod lečo — 20.35 Čar žuma — 21.10 Lepo pelje, lepo zvenenje.

Torek, 20. 12.: 8.00 Zveneči jutranji pozdrav — 15.15 Knjige za božično darilo — 15.30 Gospod pošlji nam — 15.45 Ceit ure mladinskega sekretariata — 18.00 Oddaja deželnega glavarja — 18.15 Iz prve roke — 18.25 Če me vprašate — 19.00 XY ve vse — 20.20 Michael Reinhold Lenz, slušna igra — 21.35 Pesem za lahko noč.

Sreda, 21. 12.: 8.00 Zveneči jutranji pozdrav — 15.15 Knjige za božično darilo — 15.30 Trikrat tisoč let — 18.00 Brat poglej — 18.15 Pomoč potrebuje vsak — 18.30 Znanstveni pogovori — 20.20 Boris Godunov, glasbena ljudska drama.

Četrtek, 22. 12.: 8.00 Zveneči jutranji pozdrav — 15.15 Ura pesmi — 15.45 Koroški avtorji — 18.00 Deželna kulturna poročila — 18.20 Oddaja zbornice kmetijskih delavcev — 18.35 Mladinska oddaja — 19.00 XY ve vse — 20.20 Je pesem kot sanje — 21.00 Zveneča alpska dežela.

Petek, 23. 12.: 8.00 Zveneči jutranji pozdrav — 15.15 Komorna glasba — 15.45 Pogovor o umetnosti — 18.00

PEČI in štedilnike znamke „Tirolia“ v najboljši kvaliteti in največji izbiri

Podjunska trgovska družba  
bratje Rutar & Co.

Dobria vas - Eberndorf  
A 9141 tel. (0-42-36) 201

### Slovenske oddaje

Sobota, 17. 12.: 9.00 Od pesmi do pesmi, od srca do srca.

Nedelja, 18. 12.: 6.15 Duhovni nagovor — S pesmijo in glasbo pozdravljamo in vaščimo.

Ponedeljek, 19. 12.: 14.15 Poročila, objave, pregled sporeda — Iz ljudstva za ljudstvo — Beremo za vas — 18.00 Dober večer našim malim poslušalcem.

Torek, 20. 12.: 14.15 Poročila, objave — Športni mozaik — Kulturna panorama.

Sreda, 21. 12.: 14.15 Poročila, objave — Kar želite, zaigramo.

Četrtek, 22. 12.: 14.15 Poročila, objave — Kako si zvišate plačo — Kaj pravite k temu.

Petek, 23. 12.: 14.15 Poročila, objave — Od pelka do pelka — Vi oblaki ga rosite — Beremo za vas.

### RADIO LJUBLJANA

oddaja na srednjem valu 327,1 — 257 — 202,4 — 202 m. UKV frekvence 88,5 — 92,9 — 94,1 — 90,5 — 97,9 MHz  
Poročila: 5.00, 6.00, 7.00, 8.00, 10.00, 12.00, 13.00, 14.00, 15.00, 17.00, 18.00, 19.30, 22.00, 23.00.

Dnevne oddaje (razen v nedeljah): 4.30 Dobro jutro — 11.00 Turistični napotki — 12.30 Kmetijska oddaja — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 13.30 Priporočajo vam — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Popoldanski koncert — 19.05 Glasbene razglednice — 22.10 Plesna glasba.

Sobota, 12. 12.: 8.05 Glasbena matineja — 9.25 Tone Absc igra na harmoniko — 10.15 Nikola Šubić Zrinski, dolomek iz opere — 10.40 Navost na knjižni polici —

12.10 Pravkar prispela — 12.40 Solista Boris in Pavla Škabar — 14.05 Koncert po željah poslušalcev — 15.30 Komorni zbor RTV Ljubljana — 17.35 Iz filmov in glasbenih revij — 18.15 Sonata od baroka do danes — 18.50 S knjižnega trga — 20.00 V svetu operne glasbe — 20.30 Pokaži, kaj znaš — 21.30 Ob isti uri se dobimo — 22.10 Oddaja za naše izseljence.

Nedelja, 18. 12.: 7.30 Za kmetijske proizvajalce — 8.05 Srajca srečnega človeka, otroška igra — 9.05 Voščila — 10.00 Se pomnite, tovariši — 11.00 Turistični napotki za tuje goste — 12.05 Voščila — 13.30 Nedeljska reportaža — 14.00 Športno popoldne — 15.30 Humoreska tedna — 17.30 Stranitzky in narodni junak, radijska igra — 20.00 Palujoča glasbena skrinja — 21.00 Interpretacija opernih vlog.

Ponedeljek, 19. 12.: 8.05 Glasbena matineja — 8.55 Za mlade radovedneže — 9.45 Cicibanov svet — 10.35 Japonski zapiski — 12.10 Slovenski pevci zabavnih melodij — 12.40 Koncert ameriških pihalnih orkestror — 14.05 Iz jugoslovanske solistične glasbe — 14.35 Voščila — 15.30 Maški in ženski zbor Franca Pražar in Kranja — 17.05 Operni koncert — 18.15 Zvočni razgledi — 18.45 Pota sodobne medicine — 20.00 Simfonični koncert Zagrebske filharmonije.

Torek, 20. 12.: 8.05 Glasbena matineja — 9.25 Pesmi iz Slovenske Benečije — 10.15 Odlomki iz popularnih oper — 12.10 Veseli hribovci in nasobel Mahkovič — 12.40 Beli osliček in druge lahke koncertne skladbe — 14.05 Pet minut za novo pesmico — 15.40 V tork nasvidenje — 17.05 Dve Mozartovi partituri — 18.15 Iz naših ralejnih poslav — 18.50 Na mednarodnih križpoljih — 20.00 Nastop zbora RTV Sarajevo — 20.20 Potnica iz kabine 45, radijska igra.

Sreda, 21. 12.: 8.05 Glasbena matineja — 8.55 Pisan svet pravljic in zgodb — 9.45 Trinajsti brat, glasbena pravljica — 10.45 Clovek in zdravje — 12.10 Zabavni orkester bolgarskega radia — 12.40 Glumaši, zaključni prizor — 14.05 Saint-Saensove skladbe — 14.35 Voščila — 15.30 Pesmi raznih narodov — 17.05 Mladina sebi in vam — 18.15 Iz naših študiov — 18.45 Naš razgovor — 20.00 Era z onega sveta, opera.

Četrtek, 22. 12.: 8.05 Glasbena matineja — 9.25 Partizanske pesmi jugoslovanskih narodov — 10.15 Slovenski pevci v Puccinijevih operah — 12.10 Veseli planjarji in trio Franca Dalčnjaka — 12.40 Starejše slovenske skladbe — 14.05 Popoldanski koncert — 15.30 Melodije za klavir in godala — 17.05 Turistična oddaja — 18.15 Pravljijne osebnosti v operi — 18.45 Jezikovni pogovori — 20.00 Četrtko večer — 21.00 Literarni večer.

Petek, 23. 12.: 8.05 Opera matineja — 8.55 Pionirski tednik — 9.40 Mladinski zbori — 10.35 Japonski zapiski — 12.10 Jugoslovanski pevci zabavnih melodij — 12.40 Igrajo domači pihalni orkestri — 14.05 Odkočna deska za mlade glasbenike — 14.35 Voščila — 15.40 Mladinska oddaja — 17.05 Petkov simfonični koncert — 18.15 Vaši priljubljeni orkestri — 18.50 Kulturni glasov — 20.00 Zborovske skladbe Orlando de Lassa — 20.20 Tedenski znanjepolitilni pregled — 20.30 Jugoslovanski skladatelji zabavne glasbe — 21.15 Oddaja o morju in pomorščakih.

### RADIO TRST

Sobota, 17. 12.: 12.10 Tržaške ulice in trgi — 15.00 Glasbena oddaja za mladino — 16.00 Volan — 16.20 Pregled italijanske dramatik — 17.30 Jurijšnji solisti — 18.30 Panorama jazz — 19.10 Družinski obzornik — 21.00 Za smeh in dobro voljo.

Nedelja, 18. 12.: 8.30 Kmetijska oddaja — 11.15 Oddaja za najmlajše — 13.00 Odmevi tedna v naši deželi — 18.30 Iz pesniških gajev — 20.30 Iz slovenske folklore.

Ponedeljek, 19. 12.: 12.10 Liki iz naše preteklosti —

Izdajatelj, založnik in lastnik: Zveza slovenskih organizacij na Koroškem; glavni urednik: Rado Janežič, odgovorni urednik: Blaž Singer; uredništvo in uprava: 9021 Klagenfurt - Celovec, Gasometergasse 10, telefon 56-24. — Tiska Založništva in glasbena družba z o. j. Drava, Celovec - Borovlje. — Dopolni naj se pošiljajo na naslov: 9021 Klagenfurt - Celovec, Postfach 124.

### SPORTNA VEST:

## Janko Zwitter član državne reprezentance

Agilni član športnega društva Zahomec Janko Zwitter, ki je z uspehom sodeloval že na mnogih domačih in mednarodnih tekmovanjih ter si ponovno osvojil naslov koroškega deželnega mladinskega prvaka, je bil zdaj vključen tudi v avstrijsko državno moštvo smučarskih skakalcev. Tako se bo z najboljšimi predstavniki Avstrije udeleževal velikih mednarodnih smučarskih prireditev, kjer mu želimo mnogo uspehov.

13.30 Priljubljene melodije — 18.00 Odvetnik za vsakogar — 19.10 Poglavlje iz zgodovine slovenske književnosti — 21.00 Kulturni odmevi.

Torek, 20. 12.: 11.45 Popevke treh rodov — 12.00 Iz slovenske otklore — 17.20 Italijanska po radu — 18.30 Iz koncertov Radia Trst — 20.35 Noelova barka.

Sreda, 21. 12.: 12.10 Pomenek s poslušalkami — 13.30 Iz filmov in glasbenih revij — 18.00 Ne vse, toda o vsem — 19.10 Higiena in zdravje — 20.35 Simfonični koncert.

Četrtek, 22. 12.: 12.00 Za smeh in dobro voljo — 17.20 Italijanska po radu — 19.00 Pisani balončki — 20.35 Veliki igralec, komedija — 22.35 Slovenski solisti.

Petek, 23. 12.: 12.10 Med tržaškimi stojnicami — 13.30 Glasbena polovanje okoli sveta — 18.00 Ne vse, toda o vsem — 18.30 Iz slovenskega glasbenega življenja — 19.10 Moj prosti čas — 20.35 Gospodarstvo in delo — 21.00 Koncert operne glasbe.

## TELEVIZIJA

Sobota, 17. 12.: 17.03 Za družino — 17.30 Iz zgodovine avtomobilskih dirk — 18.00 Plesni tečaj — 18.40 Kaj vidimo novega — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Dvojni Maritz — 22.35 Zorova maščevanje, film.

Nedelja, 18. 12.: 17.03 Svet mladine — 17.35 Reši se, kdor se rešiti more — 19.30 Aktualni šport — 20.20 Osamljena pol, igra — 22.35 Salzburško adventno petje.

Ponedeljek, 19. 12.: 18.35 Tečaj francoščine — 18.55 Van Goch — 19.30 Čas v sliki — 20.10 Življenje je laž, drama — 21.40 Iz parlamenta — 23.00 Plesni tečaj.

Torek, 20. 12.: 18.35 Tečaj angleščine — 18.55 Pariška mesna čairt La Marais — 19.13 Matias Wieman pripoveduje — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Kdo sem — 21.00 Ples moje življenje, moje življenje ples — 22.00 Z našimi najboljšimi pripravili.

Sreda, 21. 12.: 11.03 Kdo sem — 11.50 Lisjve v vetru — 17.03 Pavlihove dogodivščine — 17.45 Fury — 18.35 Tečaj francoščine — 18.55 Podobe iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 20.10 Se še spominjate — 21.20 Prometni razgledi.

Četrtek, 22. 12.: 11.03 Dunajska zakladnica — 18.35 Tečaj italijansčine — 18.55 Športni kaleidoskop — 19.30 Čas v sliki — 20.10 Dnevi in noči Beaba Fenstermarkere — 21.45 Iz prve roke — 22.35 Plesni tečaj.

Petek, 23. 12.: 11.03 Se še spominjate — 12.15 Ples moje življenje, moje življenje ples — 19.00 Veselje z glasbo — 19.30 Čas v sliki — 20.10 Stari moš in morje — 21.35 Sedem dni časovnih dogojanj — 22.05 Božični koncert.

### Ta teden vam priporočamo:

## Knjige iz partizanskih let

- SPOMINI NA PARTIZANSKA LETA, zbirka zapiskov iz narodnoosvobodilne borbe, 296 str., ilustr., br. 6 šil.
- Svetozar Ševo: DESANT NA DRVAR, nemški napad na glavni štab partizanske vojske, 208 str., ilustr., ppl. 43 šil.
- Matevž Hace: LJUBEZEN O OROŽJE, zbirka povesti iz partizanskih časov, 288 str., pl. 38 šil.
- Dobrica Čosič: DALEČ JE SONCE, roman o herojskih naporih partizanskih borcev, 280 str., br. 13 šil.
- Vojo Terič: SEDEM BORCEV, roman iz narodnoosvobodilne vojne, 348 str., ppl. 44 šil.
- PRVA PROLETARSKA, zbornik o slavni partizanski edinici, 668 str., ilustr., ppl. 124 šil.
- Vasja Ocvirk: V NOVO ZIMO, roman iz partizanskega življenja na Dolenjskem, 232 str., ppl. 36 šil.
- Drago Suhi: PETI BATALJON, zbirka spominov na partizanska leta, 212 str., br. 16 šil.
- Ivan Ribič: GOZDOVI SO MI POVEDALI, zbirka partizanskih povesti, 208 str., pl. 20 šil.
- Bratuz Hinko-Ok: DNEVNIK PARTIZANA, zapiski iz partizanskih let, 456 str., zemljevidi, ppl. 52 šil.
- MORJE GNEVA IN SVOBODE, zbornik partizanske borbe na Jadranskem morju, 236 str., ilustr., ppl. 62 šil.
- Branko Čopič: OGNJENO LETO, roman iz narodnoosvobodilne vojne, dve knjigi skupaj 676 str., pl. 48 šil.
- Mirko Milojkovič: KRI NA LISTJU, zapiski o partizanskem vojskovanju v Šumadiji, 242 str., pl. 39 šil.
- Louis Hout: PUŠKE ZA TITA, spomini ameriškega oficirja na sodelovanje z jugoslovanskimi partizani, 256 str., ppl. 39 šil.
- Marija Vogrič: LJUDJE BODO OSTALI, roman o usodi kmečkih ljudi v narodnoosvobodilni vojni, 320 str., ppl. 44 šil.
- IZ KRVI RDEČE, antologija del slovenskih pisateljev, padlih v narodnoosvobodilni borbi, 204 str., ilustr., ppl. 42 šil.
- Venceslav Winkler: ŠESTI MORA OSTATI, mladinska povest iz druge svetovne vojne, 128 str., ppl. 27 šil.
- Karel Grabeljšek: SOS STV 17, mladinska povest o partizanskih kurirjih, 132 str., ilustr., ppl. 34 šil.

Posamezne knjige lahko naročite tudi po pošti. Plačilo možno v obrokih.

Knjigarna „Naša knjiga“, Wulfengasse